

Indholdsfortegnelse

Ad punkt 2.3.	Cellerne	3
Ad punkt 2.4.	Gangarealer mv.....	3
Ad punkt 2.5.	Bade- og toiletfaciliteter.....	4
Ad punkt 2.7.	Opholds- og fritidslokaler.....	6
Ad punkt 2.8.	Besøgsafdelingen	7
Ad punkt 2.9.	Kirken.....	12
Ad punkt 2.11.	Værksteder.....	12
Ad punkt 4.1.2.	Telefonordning	13
Ad punkt 4.1.4.	Udgang	15
Ad punkt 4.1.5.	Købmandspriser	18
Ad punkt 4.1.7.	Skolen	19
Ad punkt 4.1.8.	Fritidsaktiviteter	22
Ad punkt 4.2.1.	Udendørs fritidsaktiviteter	23
Ad punkt 4.2.3.	Besøgsforhold.....	23

Ad punkt 4.2.4. Uddannelsesmuligheder	26
Ad punkt 4.2.6. Placeringen af indsatte med rockertilhørsforhold	28
Ad punkt 4.2.7. Manglende udslusningsmuligheder	29
Ad punkt 4.2.8. Forskellige vilkår på landets særafdelinger for stærke indsatte	31
Ad punkt 4.3.1. Undervisning.....	32
Ad punkt 6.1.1. Afgrænsning af rapportmateriale.....	33
Ad punkt 6.1.2. De relevante regler	36
Ad punkt 6.1.4. Begrundelse	38
Ad punkt 6.1.6. Visitation	38
Ad punkt 6.1.7. Fiksering	39
Ad punkt 6.1.8. Kompetenceforhold ved anbringelsen.....	41
Ad punkt 6.1.9. Lægetilsyn	42
Ad punkt 6.1.10. Vagt	49
Ad punkt 6.1.11. Den tidsmæssige udstrækning af anbringelse.....	52
Ad punkt 6.1.12. Kompetenceforhold ved lempelse eller ophør	55
7. Opfølgning	57
8. Underretning	57

Den 22. januar 2002 afgav jeg en endelig rapport om min inspektion den 25. og 26. april 2001 af Statsfængslet i Nyborg. I rapporten bad jeg fængslet og Direktoratet for Kriminalforsorgen om udtalelser mv. om nærmere angivne forhold.

Jeg modtog herefter en udtalelse af 28. juni 2002 med bilag fra direktoratet, herunder en udtalelse af 9. april 2002 fra fængslet.

Jeg skal herefter meddele følgende:

Ad punkt 2.3. Cellerne

Jeg henstillede til statsfængslet at sørge for at der sker en tildækning af indkigshullerne i alle døre til cellerne. Jeg bad om underretning når dette var sket.

Fængslet har oplyst at alle indkigshuller nu er tildækket, og direktoratet har henholdt sig her-til.

Jeg tager det oplyste til efterretning.

Ad punkt 2.4. Gangarealer mv.

Jeg henstillede til statsfængslet at undersøge og udbedre det forhold at der fra loftet på gangen på 4. sal i skoleområdet dryppede vand ned (ved lokalet hvor der undervises i det kognitive program). Jeg bad om underretning når dette var sket.

Fængslet har oplyst at den nødvendige reparation er foretaget, således at der ikke længere drypper vand ned. Fængslet har i øvrigt oplyst at fængslet har fremsendt et samlet projekt om renovering af hele midterfløjen til direktoratet (kopi af fængslets brev af 9. april 2002 til direktoratet er vedlagt). Projektet udgør en udgift på ca. 20 millioner kr. og indebærer en total renovering, blandt andet udskiftning af hele det elektriske system, udskiftning af alt inventar samt en gennemgribende istandsættelse af skole- og biblioteksområdet.

Direktoratet har henholdt sig til fængslets oplysninger om udbedring og har i øvrigt henvist til besvarelsen nedenfor af første spørgsmål under pkt. 2.5 om bade- og toiletfaciliteter. Direktoratet har herunder oplyst om de manglende muligheder for på nuværende tidspunkt at imødekomme ansøgninger om særbevillinger til anlægs- eller vedligeholdelsesarbejder på institutionerne og om baggrunden herfor.

Jeg tager til efterretning at der er sket en udbedring af loftet så der ikke længere drypper vand ned.

Ad punkt 2.5.   Bade- og toiletfaciliteter

Jeg bad om særskilt underretning om udfaldet af en ansøgning om del i direktoratets pulje for genopretningsmidler, særligt med henblik på genopretning af midterfløjen, som statsfængslet havde oplyst at det ville indgive. Jeg henviste i den forbindelse til at baderummene på belægningsafdelingerne i hovedbygningen er meget smalle (½ cellestørrelse) og flere steder (bl.a. på Mdr. 1) trænger til renovering. Jeg henviste endvidere til at toiletter på afdelingerne ligeledes flere steder trænger til renovering, herunder udskiftning af de gamle stålvaske som hænger (meget) lavt. De er meget slidte, og ser derfor beskidte ud selvom de er rengjorte.

Direktoratet har i den anledning anført følgende:

” ...

For så vidt angår spørgsmålet om genopretning af midterfløjen har **statsfængslet** som nævnt ovenfor under pkt. 2.4 Gangarealer mv. indsendt et projekt til direktoratet.

Direktoratet kan bekræfte at have modtaget statsfængslets ansøgning om en bevilling hertil.

Direktoratet er således opmærksom på sagen, men som følge af, at konsekvenserne af den finanslov, Folketinget vedtog den 20. marts 2002, endnu ikke ligger fast, er Kriminalforsorgens økonomiske situation ikke afklaret på nuværende tidspunkt.

Som led i aftalen om finansloven for 1999 blev der endvidere indgået en politisk flerårsaftale for Kriminalforsorgen for perioden 1999-2003, hvor 1999 skulle anvendes som udviklingsår. Flerårsaftalen blev primo 1999 konkretiseret i en politisk godkendt udmøntningsplan samt en resultatkontrakt mellem Justitsministeriet og Kriminalforsorgen.

Inkluderet heri var aftalte økonomiske rammer med midler til nye initiativer på i alt ca. 1,4 mia. kr. i hele aftaleperioden. Det årlige effektiviseringsmål vokser ifølge aftalen fra ca. 35 mio. kr. i år 2000 til ca. 105 mio. kr. i år 2003. I 2002 vokser kravet med ca. 35 mio. kr. til i alt ca. 90 mio. kr.

Det har hidtil været forudsætningen, at store dele af dette stigende effektiviseringskrav i år 2002 skulle udmøntes ved reduktion af kapaciteten i såvel fængsler som arresthuse.

Den 8. juni 2002 trådte lov om ændring af straffeloven, retsplejeloven og forvaltningsloven i kraft. Ændringen af straffeloven medfører forskellige strafskærpelser og gør det strafbart for anholdte og fængslede at flygte. Disse initiativer vil medføre en forøgelse af strafmængden og betyde et øget behov for pladser i kriminalforsorgens institutioner.

Dette indebærer merudgifter til såvel drift som anlæg for kriminalforsorgen og vanskeliggør Kriminalforsorgens overholdelse af de oprindeligt forudsatte effektiviseringsmål. Det vil således i sagens natur ikke vil være muligt for kriminalforsorgen at udmønte effektiviseringsmålene ved kapacitetsreduktioner.

Der knytter sig en række usikkerheder til vurderingen af konsekvenserne af regeringens nye initiativer for kriminalforsorgens kapacitetssituation, idet en række faktorer, herunder ændringer i kriminalitetsudviklingen, varetægtsbelægget og strafmassen samt i befolkningssammensætningen m.v. har stor betydning.

Justitsministeriet har i samarbejde med kriminalforsorgen og Finansministeriet netop foretaget en analyse af kriminalforsorgens kapacitetsbehov i de kommende år med henblik på at foretage de nødvendige justeringer af kriminalforsorgens økonomiske rammer på forslaget til finansloven for 2003. Det overvejes for tiden, hvilke konsekvenser analysens resultater skal have.

På baggrund af ovenstående er det besluttet, at Kriminalforsorgen i 2002 med henblik på at overholde de økonomiske rammer i den politiske flerårsaftale udviser tilbageholdenhed på vedligeholdelsesområdet, hvor der oprindeligt var afsat ca. 70 mio. kr. til øget vedligeholdelse.

Direktoratet har på denne baggrund ved brev af 16. april 2002 meddelt institutionerne, at 'Direktoratet forventer ... ikke på nuværende tidspunkt at kunne imødekomme ansøgninger om særbevillinger til anlægs- eller vedligeholdelsesarbejder på institutionerne.

Alle tidligere ansøgninger vil derfor indtil videre blive opført på en venteliste med henblik på prioritering af midler i 2003.

Eneste undtagelse til ovenstående er projekter, som allerede er sat i værk, eller som af bygningsmæssige eller sikkerhedsmæssige årsager skønnes uopsættelige.'

Statsfængslets ansøgning om midler til renovering af midterfløjen er optaget på den nævnte venteliste."

Jeg foretager på nuværende tidspunkt ikke noget.

Jeg henstillede til statsfængslet at undersøge mulighederne for at etablere en form for afskærmning mellem de tre brusere på baderummet på kontraktafdelingen. Jeg bad om underretning når dette var sket og om resultaterne heraf.

Statsfængslet har oplyst at der er etableret afskærmning mellem de tre brusere. Direktoratet har henholdt sig hertil.

Jeg tager det oplyste til efterretning.

Ad punkt 2.7. Opholds- og fritidslokaler

Jeg henstillede at statsfængslet tilvejebragte skriftlige instruktioner i brugen af motionsredskaberne i motionslokalerne, og at statsfængslet gjorde instruktionsmaterialet direkte tilgængeligt for de indsatte ved opslag i motionslokalerne eller lignende. Jeg bad om underretning når dette var sket.

Statsfængslet har oplyst at fængslet er i færd med at undersøge mulighederne vedrørende skriftlige instruktioner i brugen af motionsredskaberne i motionslokalerne. Fængslet har supplerende over for direktoratet telefonisk oplyst at fængslet er i færd med at undersøge mulighederne for at opsætte informationsmateriale der er af en sådan standard at det ikke umiddelbart lader sig ødelægge. Fængslet agter at lade laminerede ark opsætte i en form der gør in-

formationerne umiddelbart tilgængelige for de udøvende. Statsfængslet vil via direktoratet informere mig når informationsmaterialet er opsat i motionslokalerne.

Direktoratet har henholdt sig hertil med bemærkning om at direktoratet er af den opfattelse at der, i den udstrækning der ikke er uddannede instruktører til stede i træningslokalerne, bør være tydelig og tilgængelig skriftlig information om brugen af træningsredskaberne.

Jeg er enig i direktoratets opfattelse og har noteret mig at fængslet senere via direktoratet vil underrette mig når informationsmateriale er opsat i motionslokalerne. Fra inspektionschefens inspektion af Arresthuset i Herning er jeg tillige bekendt med at spørgsmålet om indretning og brug af kondilokaler mv. er behandlet i en indstilling af marts 2001, og at et forsøgsprojekt i Statsfængslet ved Sdr. Omme skal afprøve de anbefalinger som arbejdsgruppen er kommet med. Direktoratet vil til sin tid orientere mig om evalueringen af forsøgsprojektet der forventes iværksat omkring 1. august 2002 og at vare i et halvt år.

Ad punkt 2.8. Besøgsafdelingen

På gangen uden for de ni rum der benyttes af de indsatte der ikke er på afdelingen for negativt stærke indsatte, er der opsat et legemiljø, tv med video, legotavler og legoklodser mv. som de besøgendes børn kan benytte, dog ikke de børn der er med på besøg hos indsatte på afdelingen for negativt stærke indsatte. Det blev oplyst at børnene færdes på legeområdet udelukkende på forældrenes ansvar og ikke på statsfængslets. Jeg bad statsfængslet om nærmere at redegøre for dette ansvarsforhold både i henseende til skader som indsatte eventuelt kan forvolde besøgende børn, og i henseende til skader som børnene kan pådrage sig under deres leg på området. Jeg bad om direktoratets bemærkninger hertil.

Direktoratet har i den anledning anført følgende:

” ...

Statsfængslet har oplyst følgende:

Indledningsvis skal det bemærkes, at de regler, der var gældende under ombudsmandens inspektion af statsfængslet er sammenfaldende med de nugældende regler, således kan børn normalt kun besøge indsatte i statsfængslet under ledsagelse af en voksen, jf. § 14, stk. 1, i

bekendtgørelse nr. 376 af 17. maj 2001 om adgang til besøg m.v. til indsatte, der udstår fængselsstraf eller forvaring i kriminalforsorgens institutioner (besøgsbekendtgørelsen). Det fremgår af vejledning nr. 81 af 16. maj 2001 om adgangen til besøg m.v. til indsatte, der udstår fængselsstraf eller forvaring i kriminalforsorgens institutioner pkt. 19, at der efter en konkret vurdering af barnets alder, modenhed og tilknytning til indsatte kan meddeles tilladelse til at besøge indsatte alene. Er barnet fyldt 15 år vil det med vægt tale for tilladelse til at besøge indsatte uden ledsagelse.

Besøget kan normalt alene finde sted med samtykke fra indehaveren af forældremyndigheden, jf. besøgsbekendtgørelsens § 14, stk. 2.

Under besøget er barnet i forældrenes varetægt. I de tilfælde, hvor statsfængslet af ordens- og sikkerhedsmæssige grunde har foranstaltet besøget overværet af en fængselsfunktionær, vil barnet fortsat være i den indsatte og/eller den besøgendes varetægt.

Overværede besøg er begrundet i hensyn til orden og sikkerhed i fængslet. I visse tilfælde har den indsatte tilladelse til overværet samvær med barnet på foranledning af en afgørelse truffet efter børne- og socialretlige regler. Disse besøg kan afvikles i statsfængslets besøgsafdeling og sker i så fald i de sociale myndigheders regi. Tilsynspligten og eventuelle erstatningsmæssige forhold i forhold til barnet påhviler da de sociale myndigheder.

Vedrørende skader påført af indsatte.

Dette afsnit kan underopdeles, idet skaden kan påføres af den indsatte, som barnet besøger i) eller en anden indsat i besøgsafsnittet ii).

i) Såfremt barnet kommer til skade på grund af en uagtsom handling fra den indsatte, som barnet besøger, da vil barnet kunne rette et erstatningskrav mod den indsatte efter gældende erstatningsretlige regler. Dette gælder også for uagtsomme skader forvoldt mod egne børn. Statsfængslet er ikke i disse tilfælde erstatningsansvarlig.

For så vidt angår skader som børnene forårsager på børn, besøgende, indsatte m.v., vil børnene efter myndighedslovens bestemmelser om børns erstatningspligt kunne ifalde erstatningsansvar.

Såfremt barnet kommer til skade på grund af en forsætlig handling fra den indsatte, for eksempel den indsatte slår barnet, da ifalder den indsatte erstatningsansvar efter almindelige erstatningsretlige regler.

Statsfængslet vil som udgangspunkt ikke kunne ifalde erstatningsansvar. Det fremgår dog af besøgsbekendtgørelsens § 6, at statsfængslet kan afbryde besøg såfremt det skønnes nødvendigt af hensyn til ordens- og sikkerhedsmæssige grunde. Det vil i sådanne tilfælde bero på en konkret vurdering af sagens omstændigheder, om statsfængslet kan ifalde erstatningsansvar, idet der blandt andet skal kunne statuere årsagsforbindelse mellem den påførte skade og den omstændighed, at statsfængslet ikke har afbrudt besøget.

ii) Såfremt barnet kommer til skade ved en anden indsat uagtsomme handling, da ifalder den pågældende indsatte erstatningsansvar efter almindelige erstatningsretlige grundsætninger, herunder en afvejning af, hvorvidt forældrene har ført behørigt tilsyn med barnet. Der vil dog

efter dansk retspraksis ikke skulle ske identifikation mellem barnet og forældrene i de tilfælde, hvor forældrene ikke har ført tilsyn med barnet. Det vil sige, at skadevolder i disse tilfælde vil være erstatningsansvarlig overfor barnet, men med eventuel regres mod forældrene.

Såfremt en anden indsat forsætligt påfører barnet skade, kan statsfængslet ifalde erstatningsansvar, hvis statsfængslet ud fra kendskabet til pågældende indsatte eller kendskabet til konkrete omstændigheder burde have forudset, at der ville kunne opstå problemer. Statsfængslet har derved tilsidesat sin tilsynspligt overfor den indsatte. Statsfængslet vil i disse tilfælde have regres mod skadevolderen.

Vedrørende skader opstået under leg på området

Når børn færdes i besøgsafdelingens område, sker dette under forældrenes opsyn. Det er som udgangspunkt forældrene eller tilsvarende, der har tilsynspligten overfor børnene og forældrene bør således føre opsyn med, at børnenes leg foregår på en forsvarlig og sikker måde.

Børn kan komme til skade i besøgsafsnittet som følge af defekte, farlige eller ikke vedligeholdte legeredskaber. Hvis et barn kommer til skade på grund af legeredskaber, der ikke er forsvarligt vedligeholdt, ifalder statsfængslet et erstatningsansvar på grund af den manglende vedligeholdelse.

Bruges legetøjet på en usædvanlig måde, ifalder statsfængslet erstatningsansvar, såfremt disse har kunnet forebygges gennem rimelige sikkerhedsforanstaltninger, idet statsfængslet bør tage højde for børn impulsive handlinger og manglende erfaringer. Det påhviler dog, som nævnt, stedse forældrene eller eventuelle ledsagere at holde egne børn under behørigt opsyn.

Er der ved legetøjet eller redskabet en defekt, der er oprindelig, kan barnet søge erstatning hos producent og distributør af det pågældende produkt efter reglerne i produktansvarsloven.

Direktoratet har forstået fængslets udtalelse således, at oplysningen under inspektionen om, at børnene udelukkende færdes på forældrenes ansvar, er modereret. Statsfængslet har telefonisk oplyst, at man vil sikre sig, at de besøgende orienteres om, at de selv skal holde øje med børn, der opholder sig på legearealet. Herudover kan direktoratet oplyse, at direktoratet i anledning af et spørgsmål fra Folketingets Retsudvalg den 20. december 2000 udsendte en skrivelse med henblik på at sikre børn under deres ophold/besøg i fængsler. Det fremgår heraf, at personalet skal være særlig opmærksom på børnenes færden, og at de voksne besøgende skal gøres opmærksom på, at de har et selvstændigt ansvar for at følge med i, hvor barnet opholder sig. Skrivelsen er optaget i kriminalforsorgens administrative regelsamling. Kopi af skrivelsen vedlægges til orientering. Direktoratet har orienteret statsfængslet om ovenstående.”

Jeg tager det oplyste til efterretning og beder fængslet oplyse hvordan de besøgende bliver orienteret om deres ansvar for børnene. (Det fremgår nu i øvrigt af pkt. 19, 3. afsnit i besøgsvejledningen (nr. 81 af 16. maj 2001) at indsatte som får besøg af børn – ligesom den der ledsager børnene – bør vejledes om vigtigheden af at holde øje med børnene).

Jeg anmodede fængslet om en udtalelse om ejerforholdet til den automat der er opstillet på besøgsgangen, og om anvendelsen af det eventuelle overskud som automaten giver. Jeg bad endvidere om direktoratets bemærkninger til fængslets ordning.

Fængslet har oplyst at automaterne i besøgsområdet benyttes af besøgende, indsatte og personale. Automaterne er opstillet og anskaffet af fængslet. De drives af fængslets lokale idrætsforening som afsætter de nødvendige daglige ressourcer til indkøb og opfyldning af automaterne. Ordningen administreres alene af den lokale idrætsforening, og der betales ikke nogen forpagtningsafgift til fængslet. Idrætsforeningen laver et separat regnskab, og omsætningen er årligt på ca. 150.000 kr. Et eventuelt overskud indgår i idrætsforeningens budget.

Direktoratet har for så vidt angår ejerforholdet til automaterne henholdt sig til det af fængslet anførte. Om den etablerede ordning har direktoratet bemærket at direktoratet – som tidligere anført i forbindelse med min inspektion af Statsfængslet i Horsens – principielt finder det uhensigtsmæssigt at et eventuelt overskud på varesalg til de indsatte og disses pårørende tilfalder de ansatte. Direktoratet har herefter anført følgende:

” ...

I relation til Statsfængslet i Horsens meddelte direktoratet derfor i udtalelse af 9. juli 2001, at man havde til hensigt at imødekomme en indstilling fra Statsfængslet i Horsens om, at der blev indgået en forpagtningsaftale med statsfængslets kantineforening vedrørende de af kantineforeningen opstillede, ejede og drevne automater i statsfængslets besøgsafdeling. Statsfængslet i Horsens oplyste i forbindelse med aftalens indgåelse, at forpagtningsafgiften forudsattes anvendt til indkøb til nyttiggørelse i besøgsafsnittet (f.eks. legetøj, spil mm.) til de indsatte og deres børn/besøgende efter samråd med de indsattes talsmænd. En kopi af den til brug herfor udarbejdede forpagtningsaftale vedlægges til orientering.

Direktoratet har på denne baggrund anmodet Statsfængslet i Nyborg om at foretage det nødvendige med henblik på at undgå, at den del af overskuddet fra automatsalget, der hidrører fra salg til indsatte og deres besøgende, ikke tilfalder de ansatte. Der vedlægges kopi af direktoratets brev til statsfængslet af 7. maj 2002.”

Jeg tager det oplyste til efterretning og beder om underretning om hvad der videre sker i anledning af direktoratets brev af 7. maj 2002 til Statsfængslet i Nyborg.

Jeg bad om underretning om direktoratets svar på fængslets ansøgning om at slå besøgsrum sammen og inddrage det nuværende mødelokale (skakrummet) til besøg samt indrette rummene med toilet og tekøkken.

Direktoratet har i den anledning anført følgende:

”...

Statsfængslet har oplyst, at fængslet i oktober 2001 modtog en særbevilling på kr. 1,7 mio. til etablering af familiebesøgsrum, således at alle kan modtage besøg uden at skulle ud i fællesområdet. Besøgsrummene etableres med bl.a. eget toilet og tekøkken. Etableringen sker i 4. kvartal 2002.

Direktoratet kan oplyse, at direktoratet den 9. august 2000 modtog ansøgning om bevilling af 1,4 mio. kr. til forbedring af besøgsforholdene for de indsatte, etablering af familiebesøgsrum, erstatning af den derved tabte besøgskapacitet og opnåelse af en besparelse på et årsværk, når projektet var tilendebragt.

Om baggrunden for ansøgningen henviste statsfængslet bl.a. til, at besøgsforholdene langt fra var optimale, men at mindre børn dog fik en forbedring med en særbevilling i 1999 til bedre legemuligheder.

Statsfængslet foreslog på denne baggrund, at man inddrog et besøgsrum og et depotrum og herved skabte to familiebesøgsrum med toilet og tekøkken. Bevillingen skulle desuden dække flytning af personalekontor, reetablering af depotrummet, lydisolering af gangareal med legeplads, ny belysning samt istandsættelse af gangarealet, etablering af to yderligere besøgsrum og indkøb af nyt inventar til alle besøgsrum.

Direktoratet bevilgede på baggrund heraf og efter drøftelser med statsfængslet om blandt andet etablering af en særligt sikret afdeling i statsfængslet ved skrivelse af 22. maj 2001 kr. 490.000,00 kr. til etablering af to familiebesøgsrum.

Den 22. august 2001 modtog direktoratet ansøgning af 22. august 2001 fra statsfængslet om bevilling på 1,2 mio. kr. til etablering af otte familiebesøgsrum.

Statsfængslet henviste herved til, at 'det såkaldt store projekt er nu så langt, at det kan forudsættes, at også byggearbejder vedrørende administrationen kan gennemføres'. Statsfængslet henviste videre til, at 'herved frigøres fængslets nuværende mødelokale (skakstuen) i besøgsafdelingen, og der bliver pladsmæssig mulighed for at etablere otte familiebesøgsrum, det vil sige rum, der er dobbelt så store som de nuværende besøgsceller og som indeholder toilet og tekøkken.'

Med udtrykket 'Det store projekt' sigtede statsfængslet til, at der i statsfængslet pågår anlægsarbejder med et samlet budget på ca. 43. mio. kr., herunder blandt andet etablering af en ny afdeling for negativt stærke indsatte og en generel udvidelse af kapaciteten.

På denne baggrund udmeldte direktoratet den 26. oktober 2001 en forhøjelse på 1.204.000,00 kr. oveni den oprindeligt udmeldte bevilling på 490.000 kr. til brug for etablering af i alt otte familiebesøgsrum i stedet for som oprindeligt planlagt to familiebesøgsrum.”

Jeg tager det oplyste til efterretning.

Ad punkt 2.9. Kirken

Jeg bad om underretning om fængslets overvejelser om at søge fonde om tilskud til forbedringer og planer om at flytte kirken.

Fængslet har oplyst at overvejelserne om et helt nyt kirkerum indtil videre er skrinlagte. Fængslet har endvidere oplyst at fængslet søger at frigøre midler til en istandsættelse af kirkerummet omfattende malerarbejde, gulvbelægning, stole, musikanlæg og ændret alterarrangement. Det er samtidig hensigten at rummet skal kunne anvendes af menigheden til ikke-kirkelige formål, som f.eks. musikaftener.

Direktoratet har henholdt sig hertil.

Jeg tager det oplyste til efterretning. Da spørgsmålet om fængslets overvejelser om at søge fonde om tilskud til forbedringer ikke er besvaret, beder jeg på ny fængslet om at oplyse herom.

Ad punkt 2.11. Værksteder

Jeg bad fængslet om oplysning om flytningen af produktionen i barakken, som beskæftiger den beskyttede afdeling NØ, til den gamle værkstedsskole når en ny er opført.

Fængslet har oplyst at der som en del af fængslets omfattende renovering og ombygning etableres en ny værkstedsskole. Flytningen af produktionen forventes først at ske når værkstedsskolen flytter ind i de nye lokaler, hvilket forventes at ske i slutningen af år 2002.

Direktoratet har henholdt sig hertil.

Jeg tager det oplyste til efterretning.

Ad punkt 4.1.2. Telefonordning

Jeg bad fængslet om at redegøre for præcis hvordan og hvornår fængslet agtede at indføre en ny telefonordning. Jeg bad endvidere fængslet om at redegøre for om den eksisterende ordning var i overensstemmelse med § 57 i straffuldbyrdelsesloven og de nærmere regler i bekendtgørelse nr. 378 af 17. maj 2001 om adgangen til at telefonere for indsatte, der udstår fængselsstraf eller forvaring i kriminalforsorgens institutioner (telefonbekendtgørelsen). Jeg bad desuden direktoratet om at redegøre for sin opfattelse af spørgsmålet.

Fængslet har oplyst at den nye korttelefonordning har givet anledning til en række tekniske problemer i fængslet der bl.a. har betydet at fængslet har været nødt til at anvende en midlertidig ordning. Efter denne ordning har personalet foretaget den nødvendige kontrol af telefonforbindelserne. Dette har været en uhensigtsmæssig ordning for såvel personalet som de indsatte, men ordningen har givet de indsatte adgang til at telefonere i det omfang som bekendtgørelsen tillader.

Fængslet har desuden oplyst at fængslet jævnligt har holdt fællestalsmændene underrettet om udviklingen med den nye telefonordning.

Endelig har fængslet oplyst at fængslet nu har fået installeret det nødvendige udstyr og har etableret en endelig ordning der kan opfylde de krav der fremgår af telefonbekendtgørelsen.

Direktoratet har oplyst at fængslet telefonisk supplerende har oplyst at det er teleselskabet som har haft etableringsproblemer i fængslet. De tekniske installationer blev bragt på plads i ugen inden påske, og den nye telefonordning taget i brug den 5. april 2002 (skriftligt materiale herom er vedlagt). Indtil da har personalets kontrol af telefonsamtalerne bestået i at personalet har påhørt alle telefonsamtaler. I vid udstrækning og i de tilfælde hvor det har været praktisk muligt, har fængslet givet de indsatte tilladelse til at foretage opringninger.

Direktoratet har herefter bemærket følgende:

”...

Efter straffuldbyrdelseslovens § 57, stk. 1, har de indsatte, i det omfang det er praktisk muligt, ret til at føre telefonsamtaler.

Det fremgår af telefonbekendtgørelsens § 4, stk. 2, at institutionens leder under hensyn til forholdene i den enkelte institution kan fastsætte regler om den praktiske gennemførelse af de indsattes ret til at føre telefonsamtaler, herunder om begrænsninger med hensyn til hyppighed og varighed af de indsattes telefonsamtaler under hensyn til de personaleressourcer, der medgår til at påhøre eller aflytte samtalerne.

Det følger af § 10 i bekendtgørelsen, at i afsoningsafdelinger med almindeligt fællesskab, hvor de tekniske forudsætninger for at føre kontrol i overensstemmelse med stk. 2, nr. 1, er til stede, kan de indsattes ret til at føre telefonsamtaler herudover gennemføres ved, at den enkelte indsatte får generel tilladelse til at telefonere til 4 telefonindehavere, som forinden skal godkendes af institutionen. Det fremgår af stk. 2, at det blandt andet er en forudsætning for en tilladelse efter stk. 1, at den indsatte skriftligt har erklæret sig indforstået med, at der vil ske en særlig kontrol ved aflytning, som foretages således, at indholdet af alle telefonsamtalerne optages og efterfølgende kontrolleres stikprøvevis.

Direktoratet finder, at statsfængslet i perioden fra straffuldbyrdelseslovens ikrafttræden og frem til korttelefonordningens iværksættelse har været berettiget til at fastsætte begrænsninger med hensyn til hyppighed af de opkald, som den enkelte indsatte har kunnet foretage, jf. § 4, stk. 2 i bekendtgørelsen.

Statsfængslet har som nævnt oplyst, at der i forbindelse med den nye telefonordning har været en del tekniske problemer.

Henset til at det er et krav efter telefonbekendtgørelsens § 10, stk. 1, at de tekniske forudsætninger for at føre kontrol er til stede, før end der kan gives en generel tilladelse til at føre telefonsamtaler, finder direktoratet, at det har været berettiget, at en sådan tilladelse har afventet løsning af de tekniske problemer. Se herved tillige punkt 5. i Justitsministeriet, Direktoratet for Kriminalforsorgens skrivelse nr. 83 af 16. maj 2001 om bekendtgørelse om adgangen til at telefonere for indsatte, der udstår fængselsstraf eller forvaring i kriminalforsorgens institutioner.”

Jeg tager det oplyste til efterretning, herunder at den nye telefonordning blev taget i brug den 5. april 2002.

Ad punkt 4.1.4. Udgang

Jeg bad fængslet om at redegøre for de statistiske forskelle som talsmandsgruppen havde peget på vedrørende afvikling af udgange i dette fængsel og statsfængslerne i Vridsløselille og Horsens. Jeg bad endvidere fængslet om, så vidt muligt, at redegøre for årsagen til disse forskelle. Jeg bad om direktoratets bemærkninger hertil.

Direktoratet har anført følgende:

”...

Statsfængslet har oplyst følgende:

Det fremgår af kriminalforsorgens statistik for 2000, at Statsfængslet i Nyborg i alt afviklede 1.444 udgange i 2000. Af disse udgange var der tale om misbrug i 121 tilfælde svarende til 8,4 %. For så vidt angår de samme statistiske oplysninger for Statsfængslet i Horsens var tallene for 2000: 2.224 afviklede udgange og 90 misbrug, svarende til 4 %. For Statsfængslet i Vridsløselille var de tilsvarende tal 7.277 udgange og 96 misbrug, svarende til 1,3 %.

Kriminalforsorgens statistik vedrørende udgang og misbrug af udgang ser alene på *antallet af afviklede udgange*. Herudover indberetter kriminalforsorgen antallet af *udgangstilladelser* til Kriminalregisteret. Ifølge Kriminalregisteret blev følgende udgangstilladelser indberettet i 2000 og 2001:

	<u>2000</u>	<u>2001</u>
Vridsløselille	2851	3190
Horsens	826	1009
Nyborg	1092	1142

Vedrørende indberettede misbrug af tilladelser ser tallene således ud:

	<u>2000</u>	<u>2001</u>
Vridsløselille	41	47
Horsens	18	19
Nyborg	51	27

Det fremgår af de statistiske oplysninger fra kriminalforsorgens årlige statistik, at Statsfængslet i Nyborg afvikler færre udgange end såvel Statsfængslet i Horsens som Statsfængslet i Vridsløselille. Ifølge Kriminalregisteret gives der dog flere udgangstilladelser i Statsfængslet i Nyborg end i Statsfængslet i Horsens. Statsfængslet i Nyborg har dog efter begge opgørelser et højere antal misbrug end de to øvrige fængsler.

Det er i sagens natur vanskeligt at pege på enkle og entydige forklaringer på de forskelle, som de statistiske efterretninger indikerer.

Der kan være tale om egentlige institutionsmæssige forskelle, idet opgørelsen for Statsfængslet i Vridsløselille også omfatter institutionens afdeling J, der er en egentlig frigangsaftdeling med et relativt stort antal udgange. Imidlertid tyder tallene fra Kriminalregisteret, der angiver antallet af tilladelser, på, at dette ikke alene kan forklare forskellene.

Herudover synes der ikke at være store forskelle på de tre institutioner, der alle har et totalt belæg på omkring 160 pladser.

Det er Statsfængslet i Nyborgs opfattelse, at en væsentlig del af årsagen til de statistiske forskelle skal søges i de enkelte institutioners fangepopulationer. Den seneste samlede opgørelse herover fremgår af den såkaldte Klientundersøgelse fra juli 1999 foretaget i forbindelse med Nordskov-udvalgets rapport vedrørende placeringen af indsatte.

Det fremgår af Klientundersøgelsen, at antallet af indsatte med straffe på under 1 år er relativt højere i Statsfængslet i Nyborg end i de øvrige to fængsler. Når man ser på antallet af indsatte med straffe på mere end 7 år er tallet omvendt lavere i Nyborg:

Vridsløse	33	indsatte med straffe over 7 år
Horsens	29	-
Nyborg	21	-

Der er en sammenhæng mellem straffens længde og antallet af afviklede udgange samt antallet af misbrug. Erfaring viser, at indsatte med længere straffe, der er i udgangsforløb, i mindre grad misbruger udgange end indsatte med kortere straffe.

Videre antages der at være en sammenhæng mellem indsatte med korte straffe i lukket fængsel og spørgsmålet om udgangstilladelser/misbrugsvurdering. Det formodes, at et relativt stort antal af disse indsatte ikke får tilladelse til udgang under afsoningen. Dette kan som nævnt skyldes misbrugsvurderingen, men det kan også skyldes, at f.eks. de tidsmæssige betingelser ikke opfyldes under afsoningen på grund af lange varetægtsperioder.

For så vidt angår det relativt høje misbrugstal i Statsfængslet i Nyborg kan det oplyses, at det er statsfængslets erfaring, at misbrug af udgange registreres forskelligt i de tre statsfængsler. Der er således ikke tale om en helt ensartet praksis. Dette gælder f.eks. registrering af udgangsmisbrug ved forsinket tilbagekomst.

Endelig er der et relativt stort antal indsatte med stofmisbrugsproblemer i Statsfængslet i Nyborg. Indsatte med stofmisbrugsproblemer kan være vanskelige at motivere til udgang på de ofte skærpede vilkår, der fastsættes for at imødegå misbrugsrisikoen. Problemet afhjælpes i nogen grad af afdeling K, der er en kontraktsafdeling for stofmisbrugere. Det forventes i øvrigt, at den nyoprettede programafdeling, der blandt andet rummer en stoffri afdeling, vil bidrage yderligere til at afhjælpe problemerne med denne gruppe indsatte.

For så vidt angår problemstillingen for den særlige gruppe af langtidsindsatte henvises til Direktoratet for Kriminalforsorgens skrivelse af den 1. februar 2002, j.nr. KK 00-702-1, der vedlægges som bilag 3.

Direktoratet kan for så vidt angår oplysningerne fra Kriminalregisteret supplerende oplyse, at der ifølge en korrigeret opgørelse fra Kriminalregisteret af 3. april 2002 blev indberettet følgende antal udgangstilladelser i 2001:

Vridsløselille	3190 (det samme tal som oplyst i statsfængslets udtalelse)
Horsens	1009 (det samme tal som oplyst i statsfængslets udtalelse)
Nyborg	1123 (mod 1142 i statsfængslets udtalelse)

Vedrørende indberettede misbrug af tilladelser ser tallene for 2001 således ud:

Vridsløselille	51 (mod 47 i statsfængslets udtalelse)
Horsens	22 (mod 19 i statsfængslets udtalelse)
Nyborg	26 (mod 27 i statsfængslets udtalelse)

Det skal i denne forbindelse bemærkes, at institutionerne ikke skal foretage indberetning til Kriminalregisteret for så vidt angår udgange til

- begravelse
- fremskaffelse af ophold/arbejde
- foretagelse af indkøb

såfremt disse udgange ikke medfører overnatning uden for institutionen.

Kriminalforsorgens udgangsstatistik angiver antallet af gange indsatte har forladt institutionen som følge af en tilladelse til udgang. En tilladelse til udgang kan omfatte flere udgange. Til Kriminalregisteret indberettes udgangstilladelser, hvorfor en udgangstilladelse, der indeholder flere udgangsforløb, er registreret som én tilladelse. Dette sammenholdt med, at ikke alle udgangstilladelser skal indberettes til Kriminalregisteret gør, at oplysningerne i de to kilder ikke er sammenlignelige.

For så vidt angår statsfængslets oplysninger om kapaciteten i statsfængslerne i Nyborg, Horsens og Vridsløselille kan det supplerende oplyses, at kapaciteten er følgende:

Statsfængslet i Vridsløselille:	194 pladser (eksklusive arrestafdelingen)
Statsfængslet i Horsens	: 167 pladser (eksklusive arrestafdelingen)
Statsfængslet i Nyborg	: 141 pladser (eksklusive arrestafdelingen)

Med hensyn til antal indsatte med straffe på over 7 år kan det oplyses, at statsfængslet telefonisk over for direktoratet har oplyst, at man i udtalelsen ved en fejl har anført, at der ifølge Klientundersøgelsen var 33 indsatte i Vridsløselille med straffe på over 7 år, 29 i Horsens o.s.v. Der skulle rettelig have stået, at 33 procent af de indsatte i Vridsløselille afsonede straffe på over 7 år o.s.v.

For så vidt angår spørgsmålet om årsagen til de statistiske forskelle i antallet af udgange kan direktoratet henholde sig det af statsfængslet anførte.

Direktoratet kan supplerende oplyse, at Statsfængslet i Vridsløselille har 2 Kongens Ø afdelinger, hvorfra der som led i behandlingen afvikles et stort antal udgange. Ligeledes afsoner udviste udlændinge med en særlig tilknytning til Københavnsområdet i Statsfængslet i Vridsløselille, hvilket medfører, at denne gruppe hyppigere vil kunne opnå tilladelse til udgang end udviste udlændinge uden tilknytning til landet, der almindeligvis udstår straffen i Statsfængslet i Horsens eller Statsfængslet i Nyborg.

For så vidt angår spørgsmålet om misbrug af udgange kan direktoratet henholde sig til statsfængslets bemærkning om, at erfaringen viser, at indsatte med længere straffe, der er i udgangsforløb, i mindre grad misbruger udgange end indsatte med kortere straffe.

For så vidt angår statsfængslets bemærkninger om, at misbrug af udgange registreres forskelligt i de tre lukkede statsfængsler bemærkes, at institutionerne hvert kvartal indberetter antallet af udgange til indsatte samt misbrug af udgange.

Reglerne om indberetning er reguleret i kriminalforsorgens 'Vejledning i indberetning af statistik', hvor det i vejledningens afsnit V-1-a om misbrug i form af forsinket tilbagekomst fra udgang er anført, at 'som forsinkelse medtages tilfælde, hvor en indsat vender frivilligt tilbage til institutionen op til 24 timer efter udgangsperiodens udløb. Kortvarige forsinkelser, som ikke medfører disciplinære reaktioner, skal også indberettes som misbrug af udgang i form af forsinket tilbagekomst.'

Ved skrivelse af 8. maj 2001 har kriminalforsorgen præciseret over for fængslerne og arresthusene, at ved forsinkelse forstås alle de tilfælde, hvor indsatte overskrider det tidspunkt, der er fastsat som seneste tidspunkt for tilbagekomst."

Jeg tager det oplyste til efterretning og foretager mig ikke mere vedrørende dette forhold.

Ad punkt 4.1.5. Købmandspriser

Jeg opfordrede under inspektionen fængslets købmandsudvalg til igen at foretage et pristjek hos købmanden, og ledelsen tilkendegav at man snarest ville tage en tur til købmandens butik for at se på priserne dér. Jeg bad i rapporten om underretning om købmandsudvalgets priskontrol og om hvad den måtte give anledning til.

Statsfængslet har oplyst at fængslets købmandsudvalg i løbet af 2001 foretog kontrolbesøg som gav anledning til en mindre reduktion af priserne i fængslet. Købmandsudvalget planlægger fremover at aflægge to kontrolbesøg om året.

Direktoratet har henholdt sig hertil.

Jeg tager det oplyste til efterretning.

Ad punkt 4.1.7. Skolen

Jeg bad fængslet om at redegøre for undervisningsudbuddet i fængslet, herunder for antallet af lærertimer som er stillet til rådighed. Jeg bad fængslet om at undersøge om disse forhold – som anført af talsmandsgruppen – adskilte sig fra forholdene i Statsfængslet i Vridsløselille. Jeg bad om direktoratets bemærkninger hertil.

Jeg bad endvidere – i anledning af klage fra talsmændene over mange aflysninger – fængslet om at undersøge og redegøre for om de fastlagte skemaer afvikles i overensstemmelse med planlægningen.

Direktoratet har anført følgende:

” ...

Statsfængslet har oplyst, at statsfængslets skole i januar måned 2002 har gennemgået en grundlæggende omstrukturering. Efter inspiration fra strukturen på voksenundervisningsområdet er der nu indført flexibel undervisning, hvilket blandt andet betyder, at der udarbejdes et individuelt undervisningsforløb for hver enkelt indsat. En af fordelene ved denne struktur er, at den enkelte indsatte ikke skal binde sig til et traditionelt fagopdelt skema, men mere frit kan udforme sit eget undervisningsforløb.

Modellen med flexibel undervisning har videre den store fordel, at den indsatte ikke behøver at være tilmeldt skolen på heltids-basis, men kan være deltidsstuderende i et nærmere aftalt antal timer. Den indsatte vil herefter kunne fungere delvist i skoleregi og delvist på en arbejdsplads. Det er fængslets forventning, at flere indsatte på denne baggrund vil kunne gennemføre individuelt tilpassede skoleforløb. Som deltidsstuderende kan der højst vælges 2 fag, mens heltidsstuderende skal vælge mindst 3 boglige fag.

Indenfor den nye struktur er det fortsat formålet, at undervisningsforløbet kan afsluttes med eksamen primært på AUV Basis, I og II, samt HF-niveau, men også andre uddannelsesmuligheder vil kunne komme i betragtning. De fagområder, som fængslets skole dækker, er indenfor de boglige fag dansk, dansk for udlændinge, matematik, edb, engelsk og engelsk for udlændinge. Hertil kommer en række tilvalgsfag, blandt andet sport og musik.

Siden omlægningen af undervisningen i fængslet afvikles ugentligt 140 lektioner i skolen. Disse fordeles efter følgende model:

Fællesskabsafdelinger:	90 lektioner pr. uge	
Beskyttede afdelinger:	24 -	-
Afdeling for negativt stærke indsatte:	10 -	-
Kontraktafdelingen:	10 -	-
Arrestafdeling:	4 -	-
Isolationsafdeling:	2 -	-

Den typiske fordeling af indsatte, der modtager undervisning, ser således ud:

Selvstuderende:	5 elever
Basis, trin 1 og 2:	3 -
Deltidsundervisning:	15 -
Værkstedsskole:	6 -
Produktionsskole:	5 -
Arrestafdeling:	4 -
Afdelingen for negativt stærke indsatte:	9 -
Beskyttede afdelinger:	16 -
Kontraktafdelingen:	7 -
Isolationsafdeling:	<u>2 -</u>
I alt	72 elever

Statsfængslet har ikke foretaget en nøje sammenligning med skolen i Statsfængslet i Vridsløselille. Det er dog statsfængslets opfattelse, at der er forskelle mellem de to institutioners skoletilbud, for eksempel tilbyder Statsfængslet i Vridsløselille uddannelse på HF-niveau, hvilket Statsfængslet i Nyborg af økonomiske årsager har måtte afstå fra. Videre må det antages, at forskelle i klientsammensætningen, jf. pkt. 4.1.4, har betydning for skolens konkrete faglige tilbud.

Direktoratet kan henholde sig til statsfængslets oplysninger om undervisningstilbuddene. Det er direktoratets opfattelse, at den ny skolestruktur i høj grad vil være til gavn for de indsatte. Direktoratet er opmærksom på, at der er forskel i undervisningstilbuddene i de på mange måder sammenlignelige lukkede statsfængsler, Nyborg, Horsens og Vridsløselille. Der er således HF-kursus på Statsfængslet i Vridsløselille, mens HF-elever i Nyborg og Horsens må læse HF-fag som selvstuderende med støtteundervisning. Alternativt kan de søge om overførsel til Vridsløselille med henblik på HF-undervisning. Ordningen er begrundet i ressourcemæssige forhold.

I Statsfængslet i Nyborg er der en værkstedsskole, der tilbyder AMU-kurser. Indsatte fra andre fængsler, der ønsker AMU-kurser, må således søge om overførsel til Statsfængslet i Nyborg.”

Jeg tager det oplyste til efterretning. Selv om fængslet ikke har besvaret min anmodning om at undersøge og redegøre for om de fastlagte skemaer afvikles i overensstemmelse med planlægningen, foretager jeg mig på baggrund af det oplyste om omstruktureringen ikke mere vedrørende dette forhold. Jeg går således ud fra at undervisningen (nu) normalt afvikles i overensstemmelse med planlægningen.

I forlængelse af en høring vedrørende udlevering af computerudstyr til de indsatte i de lukkede fængsler som jeg havde foretaget af direktoratet i en egen drift sag, bad jeg direktoratet om en udtalelse om udsigterne til indførelse af adgang til elektronisk fjernundervisning i de danske statsfængsler og arresthuse.

Direktoratet har i den anledning anført følgende:

”...

Direktoratet skal indledningsvis bemærke, at elektronisk fjernundervisning kræver internetadgang.

Direktoratet gav i april 2000 adgang til at opsætte internetadgang i undervisningslokalerne i de åbne fængsler, jfr. vedlagte skrivelse af 11. april 2000. Indsatte i de åbne fængsler har adgang til elektronisk fjernundervisning, og denne undervisningsform bruges i flere åbne fængsler.

I denne forbindelse overvejede direktoratet nøje de sikkerhedsmæssige aspekter og fandt ikke grundlag for at give adgang til internetadgang i de lukkede fængsler. Direktoratet finder ikke grundlag for at ændre denne vurdering og har således ingen planer om at indføre adgang til elektronisk fjernundervisning i de lukkede fængsler og arresthusene.

Direktoratet foretager herefter ikke yderligere i anledning af ombudsmandens anmodning om en udtalelse.”

Jeg har noteret mig det oplyste og foretager mig ikke mere vedrørende dette forhold.

Ad punkt 4.1.8. Fritidsaktiviteter

I anledning af talsmændenes klage over at de indendørs fritidsaktiviteter var sat i stå i den periode hvor der i fængslet er indført såkaldt grøn fritid, bad jeg fængslet om at redegøre for i hvilket omfang og hvorfor der sker nedlukning af indendørs aktiviteter i denne periode. Jeg bad endvidere statsfængslet oplyse i hvor lang tid fængslet har grøn fritid.

Fængslet har oplyst at fængslet afvikler grøn fritid i forårs- og sommermånederne, dvs. fra omkring medio april til omkring ultimo september. I denne periode har indsatte mulighed for at deltage i grøn fritid fra klokken 15.30 - 19.00 på hverdage og fra klokken 13.00 - 17.30 i weekenden. I den periode hvor der afvikles grøn fritid, reduceres omfanget af de indendørs aktiviteter. De indsatte tilbydes faste indendørs aktiviteter ved afslutningen af grøn fritid, det vil sige efter henholdsvis kl. 19.00 og 17.30.

Direktoratet har bemærket at direktoratet finder fængslets afvikling af fritidsaktiviteter i forårs- og sommermånederne både naturlig og velbegrunder, og at direktoratet har ikke yderligere bemærkninger hertil.

Jeg har noteret mig at der ikke sker en fuldstændig nedlukning af indendørs aktiviteter i den periode hvori der afvikles grøn fritid, men alene en reducere heraf. Det bemærkes at jeg forstår fængslets oplysninger sådan at reducere består i at der ikke er indendørs fritidsaktiviteter mens der afvikles grøn fritid, men at der er de sædvanlige (faste) aktiviteter efter afslutningen heraf, dvs. fra kl. 19.00 på hverdage og fra kl. 17.30 i weekenden. Jeg har ingen bemærkninger hertil og kan tilslutte mig direktoratets opfattelse hvorefter afvikling af grøn fritid i forårs- og sommermånederne er både naturligt og velbegrunder.

Såfremt min forståelse af reducere er forkert, beder jeg fængslet oplyse hvad reducere består i.

Fængslet har ikke besvaret min anmodning om at få oplyst hvorfor der sker nedlukning af indendørs aktiviteter i den periode hvori der afvikles grøn fritid, men jeg går ud fra at det skyldes personaleressourcer.

Ad punkt 4.2.1. Udendørs fritidsaktiviteter

Jeg bad fængslet om at oplyse om ledelsen og afdelingen for negativt stærke indsatte (Sdr. 1 og 2) var nået til enighed om forbedringer af udendørsarealet som det var på tidspunktet for inspektionen.

Jeg bad endvidere fængslet om at oplyse om afdelingen og fængslets øvrige indsatte var blevet orienteret om fængslets byggeplaner.

Endelig bad jeg fængslet oplyse hvilke forbedringer af muligheder for udendørs aktiviteter byggeplanerne ville medføre for de indsatte på Sdr. 1 og 2.

Fængslet har oplyst *at* der er gennemført forbedringer af udendørsarealet i den sydvestlige del af statsfængslet, *at* fængslets direktion på en række afdelingsmøder har orienteret de indsatte om statsfængslets byggeplaner, *at* den igangværende ombygning af statsfængslet vil betyde at de indsatte i afdelingen for negativt stærke indsatte får adgang til et væsentligt større friluftsareal end tidligere, og *at* etableringen af friluftsarealet vil blive gennemført i tæt samarbejde med de indsatte.

Direktoratet har henholdt sig hertil.

Jeg tager det oplyste til efterretning, herunder at der er sket en forbedring af udendørsarealet (som ikke er nærmere beskrevet), at arealet ved ombygningen vil blive væsentligt større, og at det vil blive indrettet i samarbejde med de indsatte på afdelingen for negativt stærke indsatte. Jeg går ud fra at også de allerede udførte forbedringer er sket efter drøftelse med de indsatte på afdelingen. Jeg foretager mig ikke mere vedrørende dette forhold.

Ad punkt 4.2.3. Besøgsforhold

Jeg bad fængslet om nærmere at redegøre for de ressource- og sikkerhedsmæssige årsager som, efter fængslets opfattelse, er til hinder for en bytteordning som foreslået af talsmændene for afdelingen for negativt stærke indsatte med hensyn til lån/brug af besøgslokalerne og le-

gepladsen på besøggangen. Jeg bad desuden fængslet om at overveje alternative løsningsmodeller. Jeg bad om direktoratets bemærkninger til fængslets udtalelser.

Direktoratet har i den anledning anført følgende:

” ...

Statsfængslet har oplyst, at et meget lille, men stabilt antal besøgende til indsatte i afdelingen for negativt stærke medbringer børn i en alder, der kan have glæde af legeredskaberne. Afdelingens besøgsrum er, til forskel fra de øvrige indsatte, forsynet med eget toilet og tekøkken. Desuden er afdelingens besøgsrum forsynet med legetøj, video med tegnefilm og playstation.

Besøg afvikles, uden at der er personale til stede, idet besøgsrummene er forsynet med et signalanlæg, som tilkalder personale fra afdelingen for negativt stærke indsatte. Dette personale har i øvrigt opgaver i afdelingen, så de ikke kan være tilstede i besøgsafsnittet under hele besøget.

For så vidt angår ordens- og sikkerhedsmæssige årsager til at negativt stærke indsatte kun kan anvende deres eget besøgsafsnit, beror dette på den grundlæggende ide i denne afdeling; at disse indsatte, så vidt det overhovedet er muligt, ikke skal have adgang til områder, hvor andre indsatte færdes.

Når adgangsforholdene til den permanente afdeling for negativt stærke indsatte er etableret i 3. kvartal 2002, vil besøg blive afviklet i tre store besøgsrum på gennemsnitligt 24 m² samlet i et afsnit i denne afdeling.

Der skønnes ikke at være behov for egentlige indendørs legepladsmuligheder, og der er heller ikke pladsmæssig mulighed herfor i den permanente afdeling for negativt stærke indsatte.

Direktoratet kan henholde sig til statsfængslets udtalelse og kan supplerende oplyse, at beslutningen om etableringen af blandt andet den eksisterende afdeling for negativt stærke indsatte i Statsfængslet i Nyborg blev truffet af Folketinget i forbindelse med indgåelse af en flerårsaftale med Kriminalforsorgen vedrørende perioden 1999-2003.

Grundlaget for beslutningen og aftalen var blandt andet, at en arbejdsgruppe nedsat af Direktoratet for Kriminalforsorgen i juni 1998 havde anbefalet, at der skete en total adskillelse af negativt stærke afsonere fra øvrige indsatte.

Baggrunden for forslaget var navnlig behovet for at sikre ordentlige afsoningsforhold for samtlige indsatte i kriminalforsorgens institutioner.

Under hensyn til at der efter arbejdsgruppens opfattelse bestod et behov for hurtig indgriben, blev det videre anbefalet at etablere en midlertidig løsning, som inden for den eksisterende bygningsmasse kunne afsonde de negativt stærke indsatte fra andre indsatte i videst mulige omfang.

Arbejdsgruppen anbefalede, at der ved etableringen af den midlertidige løsning inden for de eksisterende bygninger blev oprettet faciliteter, der så vidt muligt kunne sikre, at de negativt stærke indsatte kunne tilbydes afsoningsvilkår, der lignede vilkårene for de øvrige indsatte, mens det på den anden side burde tilstræbes, at ordningens etablering ikke førte til forringede vilkår for de øvrige indsatte.

En efterfølgende arbejdsgruppe afgav i juli 1999 sin indstilling om regime m.v. for indsatte i de særlige afdelinger for negativt stærke indsatte.

Arbejdsgruppen anførte, under henvisning til at et af Kriminalforsorgens vigtige principper er princippet om mindst mulig indgriben, at formålet med at oprette afdelingerne for negativt stærke alene var at afsondre disse fra de øvrige indsatte, således at de ikke får mulighed for at udøve deres negative indflydelse på de medindsatte og derved forringe vilkårene for disse, bl.a. ved at skaffe sig fordele på de medindsattes bekostning.

Det var arbejdsgruppens opfattelse, at de negativt stærke indsattes besøgsmuligheder så vidt muligt burde have samme niveau som de øvrige indsattes, men arbejdsgruppen fandt, at det var af afgørende betydning, at de indsatte i så vidt omfang som overhovedet muligt blev holdt adskilt fra indsatte i det øvrige fængsel.

Det er direktoratets opfattelse, at indsatte i afdelinger for negativt stærke indsatte som anført ovenfor i videst mulige omfang bør have adgang til besøgsfaciliteter af sammen niveau som øvrige indsatte.

Direktoratet er imidlertid enig med statsfængslet i, at den af de indsatte på afdelingen for negativt stærke indsatte foreslåede bytteordning under de nuværende bygningsmæssige forhold ikke er realistisk uden et væsentligt merforbrug af personaleressourcer og uden risiko for at tilsidesætte de hensyn, der lå til grund for Folketingets beslutning om etablering af afdelingerne for negativt stærke indsatte.

Det er videre direktoratets opfattelse, at statsfængslet har søgt at indrette de eksisterende besøgslokaler, så de i videst muligt omfang tilgodeser de besøgendes (herunder børns) behov, og at den igangværende ombygning vil betyde en generel forbedring af besøgsforholdene for de negativt stærke indsatte.

Direktoratet henviser herved til, at der er stillet legetøj, playstation og video med tegnefilm til rådighed i de besøgsrum, der anvendes ved besøg til afsonere på afdelingen for negativt stærke indsatte.

Desuden henvises til at besøg til negativt stærke indsatte afvikles uden (konstant) opsyn af personalet, hvilket nødvendiggør aflåsning af besøgslokalet under besøg, og at besøgslokalerne til de øvrige indsatte ikke er indrettet med eget køkken og toilet.

Endelig henviser direktoratet til at andre indsatte færdes i det gangareal, hvor legearealet i besøgsafdelingen er placeret, samt til at en generel forbedring af besøgsforholdene, herunder med større besøgsrum, for de negativt stærke indsatte er under etablering og ventes færdiggjort i løbet af 3. kvartal 2002.”

Jeg har noteret mig at den nye afdeling for negativt stærke indsatte – som forventes etableret i 3. kvartal 2002 – vil indeholde (store) besøgsrum, og at børn der besøger indsatte fra denne afdeling, herefter ikke længere skal passere legepladsen på besøgsgangen. Selv om de negativt stærke indsatte, som nævnt af direktoratet, i videst muligt omfang bør have adgang til besøgsfaciliteter af samme niveau som de øvrige indsatte, har jeg ikke grundlag for at kritisere at besøgsfaciliteterne i den nye afdeling ikke vil komme til at omfatte indendørs legeplads. Jeg har i den forbindelse også noteret mig at der er stillet legetøj, PlayStation og video med tegnefilm til rådighed for de indsatte på denne afdeling.

Jeg kan heller ikke kritisere at fængslet og direktoratet med de anførte begrundelser, herunder med henvisning til de hensyn der lå til grund for Folketingets beslutning om etablering af afdelinger for negativt stærke indsatte, ikke har fundet at kunne imødekomme talsmændenes forslag om en bytteordning (indtil den nye afdeling er etableret).

Jeg foretager mig ikke mere vedrørende besøgsforholdene for de negativt stærke indsatte.

Ad punkt 4.2.4. Uddannelsesmuligheder

Talsmændene på afdelingen for negativt stærke indsatte klagede over mangel på seriøse og individuelle uddannelsestilbud på denne afdeling. De oplyste at der 3 år i træk var blevet tilbudt undervisning svarende til 9. klasse. Det var muligt at læse HF mv. på selvstudium, men det tog på grund af manglende effektivitet for lang tid at komme i gang med sådanne studier.

Jeg bad fængslet om at redegøre for undervisningsudbuddet på denne afdelingen. Jeg bad herunder fængslet om at udtale sig om hvorvidt udbuddet, efter fængslets opfattelse, er tilstrækkeligt. Jeg henviste i øvrigt til pkt. 4.1.7.

Fængslet har henvist til bemærkningerne ovenfor under punkt 4.1.7. og har tilføjet at den undervisning der tilbydes på afdelingen for negativt stærke indsatte efter omstændighederne vurderes at være tilstrækkelig.

Direktoratet har henvist til fængslets og direktoratets bemærkninger under punkt 4.1.7 og har anført at direktoratet ikke har yderligere bemærkninger.

Af oplysningerne under pkt. 4.1.7. fremgår bl.a. at der på undervisningsområdet efter inspektionen er sket en grundlæggende omstrukturering hvor der udarbejdes et individuelt undervisningsforløb for hver enkelt indsat. Afdelingen for negativt stærke indsatte er tildelt 10 af i alt 140 timers undervisning i skolen, og der er typisk 9 fra denne afdeling der tager imod tilbud om undervisning. Redegørelsen under pkt. 4.1.7. omtaler også de undervisningstilbud/uddannelsesmuligheder der generelt er i fængslet. Heraf fremgår bl.a. at Statsfængslet i Nyborg ikke har HF-kurser, og at indsatte der ønsker at læse HF, derfor må være selvstuderende (eller søge om overflytning til Statsfængslet i Vridsløselille hvad dog ikke er muligt for de indsatte på afdelingen for negativt stærke indsatte).

Fængslet har ikke udtrykkeligt besvaret min anmodning om en redegørelse for undervisningsudbuddet på afdelingen for negativt stærke indsatte og således heller ikke oplyst om det afviger fra udbuddet i resten af fængslet.

Jeg går ud fra at de individuelle undervisningsforløb som der efter omstruktureringen udarbejdes for hver enkelt indsat (og som talsmændene efterlyste) også omfatter de indsatte på afdelingen for negativt stærke indsatte. Jeg går således ud fra at undervisningsudbuddet også på denne afdeling er blevet bedre efter omstruktureringen. Men uanset dette og da fængslet ikke udtrykkeligt har besvaret min anmodning om en redegørelse for undervisningsudbuddet på denne afdeling, beder jeg på ny fængslet om at oplyse nærmere om den undervisning som (nu) tilbydes de indsatte på denne afdeling. Jeg er, som det fremgår ovenfor, opmærksom på at HF må læses som selvstudium.

Ad punkt 4.2.6. Placeringen af indsatte med rockertilhørsforhold

Talsmændene på afdelingen for negativt stærke indsatte klagede over at indsatte med tilknytning til Bandidos ikke – ligesom indsatte med tilknytning til Hells Angels – har mulighed for at vælge mellem afsoning på Sjælland og i Jylland. De mener at det er i strid med lighedsgrundsætningen, og de henviste endvidere til praktiske og økonomiske vanskeligheder i forbindelse med besøg. De nævnte endvidere at de var bekendt med at enkelte medlemmer af rockergrupper var anmeldt til åbent fængsel.

Under den afsluttende samtale med statsfængslets ledelse anførte denne bl.a. at både den og direktoratet er bekendt med problemstillingen.

Jeg bad om direktoratets bemærkninger til det af talsmændene og statsfængslet anførte om placeringen af indsatte med rockertilknytning, herunder at der i enkelte tilfælde var sket anmeldelse til åbent fængsel.

Direktoratet har i den anledning anført følgende:

” ...

Direktoratet kan oplyse, at en nuværende eller tidligere tilknytning til en rockergruppering vil tale imod anbringelse i et åbent fængsel med en sådan vægt, at den dømte anbringes i lukket institution, medmindre der i det enkelte tilfælde foreligger omstændigheder der, uanset tilhørsforholdet, vil gøre det ubetænkeligt at tillade, at straffen udstås i åbent fængsel.

Direktoratet kan ikke bekræfte, at man har givet tilladelse til, at dømte med tilknytning til en rockergruppering anbringes i Statsfængslet Møgelkær eller Statsfængslet ved Horserød.

Det kan dog oplyses, at direktoratet i nogle tilfælde har været ude for, at det kort tid efter, at en domfældt er mødt til strafudståelse i et åbent fængsel, har vist sig, at den pågældende har en tilknytning til rockermiljøet, som direktoratet ikke var bekendt med, da afgørelsen om anbringelse blev truffet. I disse tilfælde har fængslerne indsendt sagen til direktoratet med henblik på en eventuel omgørelse af afgørelsen om anbringelse.”

Selv om talsmændene ikke har klaget over anbringelse mv. af indsatte med rockertilhørsforhold i lukket fængsel, bemærker jeg for en ordens skyld at jeg ingen bemærkninger har til det

af direktoratet (generelt) anførte om at sådanne indsatte normalt anbringes i lukket fængsel, jf. straffuldbyrdelseslovens § 22, stk. 3, og forarbejderne hertil. For så vidt angår det af direktoratet anførte om overflytning fra åbent til lukket fængsel når det først efter anbringelse i åbent fængsel viser sig at den pågældende har en tilknytning til rockermiljøet, som direktoratet ikke var bekendt med da afgørelsen om anbringelse blev truffet, kan jeg oplyse at jeg i en konkret sag ikke har kunnet kritisere at direktoratet tilbagekaldte en afgørelse om anbringelse i åbent fængsel da afgørelsen herom måtte anses for at være i overensstemmelse med de almindelige forvaltningsretlige regler om tilbagekaldelse og ændring af forvaltningsafgørelser.

Direktoratet har ikke udtalt sig om klagen over brud på lighedsgrundsætningen derved at indsatte med tilknytning til Bandidos ikke – ligesom indsatte med tilknytning til Hells Angels – har mulighed for afsoning i to lukkede fængsler.

Jeg beder derfor på ny om direktoratets bemærkninger til denne klage.

Ad punkt 4.2.7. Manglende udslusningsmuligheder

Jeg bad om direktoratets bemærkninger til talsmændenes klage over stor mangel på udslusningsmuligheder for indsatte med tilknytning til en rockergruppe, og over at indsatte med tilknytning til rockergruppen Hells Angels har bedre muligheder for frigang end indsatte med tilknytning til Bandidos. Jeg bad endvidere om underretning om udfaldet af et møde mellem direktoratet og statsfængslet som fængslet havde oplyst skulle finde sted, og hvor fængslet ville tage spørgsmålet om udslusning op.

Direktoratet har i den anledning anført følgende:

”...

Direktoratet kan oplyse, at indsatte med tilknytning til en rockergruppe følger de almindelige regler for udgang og prøveløsladelse mv., og disse indsatte vil derfor som udgangspunkt skulle have de samme muligheder for udslusning som andre indsatte. Overførsel til åbent fængsel vil som regel være udelukket, jf. straffuldbyrdelseslovens § 24, stk. 1, sammenholdt med § 22, stk. 3, men dette kan ikke begrunde, at der også gives afslag på frigang. Frigang kan ske fra den særlige afdeling, selvom frigang fra lukket fængsel ikke er en udbredt praksis. Hvis fri-

gang fra den særlige afdeling på grund af afstanden eller trafikale forhold ikke er gennemførlig, må den indsatte søges overført til et arresthus, herunder - hvis frigang herfra er praktisk gennemførligt - eventuelt Frigangsafdelingen i Arresthuset i Randers.

Det er heller ikke udelukket, at indsatte med rockertilknytning kan udstationeres til en af Kriminalforsorgens pensioner i den sidste del af strafudståelsen. Det vil dog som udgangspunkt kun kunne ske, hvis det anses for forsvarligt med 'pensionsvilkår', således at den pågældendes kontakt med de øvrige beboere må formodes at være begrænset.

Direktoratet kan desuden oplyse, at statsfængslet den 30. april 2002 telefonisk har oplyst, at der i 1999 var 1 indsat med rockertilknytning, som fik tilladelse til frigang. Tallet var det samme i 2000, mens der i 2001 var 3 indsatte med rockertilknytning, der fik tilladelse til frigang, og 1 indsat med rockertilknytning som fik tilladelse til udstationering. I 2002 har der indtil videre været 2 indsatte med rockertilknytning, som har fået tilladelse til frigang, og 2 indsatte med rockertilknytning der har fået tilladelse til udstationering.

Som det fremgår af tallene, er der tale om en stigende tendens med hensyn til antallet af indsatte med rockertilknytning, som får tilladelse til frigang eller udstationering.

Direktoratet kan endvidere oplyse, at der den 3. oktober 2001 blev afholdt et møde med deltagelse af repræsentanter fra bl.a. Statsfængslet i Nyborg og direktoratet vedrørende overførsel af rockerrelaterede indsatte, der opholder sig på den særlige afdeling i Statsfængslet i Nyborg i forskellige situationer, bl.a. i forbindelse med frigang.

På mødet besluttede direktoratet bl.a., at rockerrelaterede indsatte i Statsfængslet i Nyborg, som skal på frigang, i princippet bør placeres, hvor det geografisk er mest hensigtsmæssigt i forhold til den indsattes tilhørsforhold og arresthusets kategori."

Jeg har noteret mig at indsatte med rockertilknytning principielt følger samme regler som de øvrige indsatte med hensyn til udslusning og frigang, men at det dog normalt vil være udelukket at overføre sådanne indsatte til åbent fængsel, jf. straffuldbydelseslovens § 24, stk. 1, sammenholdt med § 22, stk. 3, ligesom overførsel til pension som udgangspunkt kun kan ske på "pensionsvilkår". Anbringelse af indsatte med rockertilknytning på de særlige afdelinger for negativt stærke indsatte sker efter bestemmelsen i § 22, stk. 3, på grund af denne tilknytning, og efter bestemmelsen i straffuldbydelseslovens § 24, stk. 1, skal en indsat overføres fra lukket til åbent fængsel når betingelserne i bl.a. § 22, stk. 3, ikke længere er opfyldt (eller overførsel i øvrigt ikke anses for betænkelig). Overførsel til åbent fængsel forudsætter således normalt at der ikke længere er tilknytning til en rockergruppe. Selv om de indsatte på de særlige afdelinger for negativt stærke indsatte principielt følger samme regler for udslusning, har de således reelt ikke samme muligheder som andre indsatte for udslusning. Jeg har dog ikke

grundlag for at foretage mig noget vedrørende dette forhold. Jeg har i den forbindelse også noteret mig at der er givet tilladelse til udslusning til indsatte på afdelingen for negativt stærke indsatte i Statsfængslet i Nyborg (til en indsat i 2001 og indtil videre til 2 indsatte i år 2002, mens der ikke blev givet sådanne tilladelse de to foregående år). Jeg foretager mig herefter ikke mere vedrørende spørgsmålet om udslusning.

Jeg har endvidere noteret mig at ovennævnte regler ikke kan begrunde afslag på frigang som vil kunne ske enten fra den særlige afdeling eller ved overførsel til arresthus hvis det på grund af afstanden til frigangsstedet ikke kan ske fra fængslet. Jeg har i den forbindelse noteret mig beslutningen på mødet den 3. oktober 2001 om at rockerrelaterede indsatte fra Statsfængslet i Nyborg der skal på frigang, skal placeres det mest hensigtsmæssige sted i forhold til den indsatte tilhørsforhold og arresthusets kategori. Såfremt det mest hensigtsmæssige sted er et arresthus på Sjælland, vil der således ske overførsel dertil, og arresthuset vil ikke kunne afvise at modtage indsatte som direktoratet har besluttet skal overføres til det pågældende arresthus, f.eks. med henblik på afvikling af frigang til uddannelse eller arbejde.

Idet jeg på denne baggrund går ud fra at indsatte på afdelingen for negativt stærke indsatte i Statsfængslet i Nyborg ikke er ringere stillet end indsatte på de tilsvarende afdelinger i Statsfængslet i Horsens og Københavns Fængsler med hensyn til afvikling af frigang, og idet jeg tillige har noteret mig den stigende tendens med hensyn til tilladelse til frigang i Statsfængslet i Nyborg, foretager jeg mig heller ikke mere vedrørende spørgsmålet om frigang.

Ad punkt 4.2.8.   Forskellige vilkår på landets særafdelinger for stærke indsatte

Under inspektionen bekræftede ledelsen talsmændenes oplysning om at der gælder forskellige vilkår på særafdelingerne. Ledelsen oplyste at direktoratet netop med henblik på en koordinering af afdelingernes vilkår og praksis havde bedt afdelingerne om en evaluering og ville indkalde til et møde herom. Også et spørgsmålet om familiedage som talsmændene havde rejst, havde ledelsen bedt om blev drøftet på mødet.

Jeg bad om underretning om drøftelserne og de eventuelle beslutninger som måtte være truffet på det omtalte møde mellem direktoratet og statsfængslet.

Direktoratet har anført følgende:

” ...

Direktoratet kan oplyse, at på baggrund af indstillingen fra arbejdsgruppen vedrørende regime m.v. i de særlige afdelinger for negativt stærke indsatte blev det besluttet, at der skulle foretages en samlet evaluering af de tre afdelinger på et tidspunkt, hvor de alle tre har fungeret i minimum 6 måneder.

Direktoratet har modtaget evalueringer fra alle tre fængsler, men det har desværre ikke været muligt at afholde møde med repræsentanter fra fængslerne før sommerferien. Direktoratet forventer at afholde et sådan møde i august 2002.

Direktoratet vil underrette ombudsmanden om drøftelserne på dette møde.”

Jeg afventer direktoratet tilbagemelding vedrørende dette punkt.

Ad punkt 4.3.1. Undervisning

Under henvisning til pkt. 4.1.7. anmodede jeg fængslet om at lade undervisningstilbuddene på afdeling Mdr. 2 indgå i statsfængslets undersøgelse af og redegørelse for undervisningsudbuddet i statsfængslet. Jeg bad fængslet om at udtale sig om hvorvidt der er tildelt afdelingen tilstrækkeligt mange undervisningstimer. Det blev under inspektionen oplyst at afdelingen havde fået tildelt 4 undervisningstimer om ugen som var taget fra fællesskabsafdelingerne idet afdeling Mdr. 2 for så vidt ikke er ”normeret” til undervisningstimer.

Direktoratet har anført følgende:

” ...

Statsfængslet har til punkt 4.1.7 Skolen oplyst, at de beskyttede afdelinger siden omlægningen af undervisningen i fængslet i januar 2002 er tildelt 24 undervisningslektioner pr. uge. Fængslet har telefonisk oplyst, at Mdr. 2 siden nytår 2002 har været tildelt 12 lektioner pr. uge, hvilket fængslet på baggrund af de tilstedeværende ressourcemæssige rammer for antallet af undervisningstimer finder er tilstrækkeligt.

Direktoratet finder ud fra en samlet vurdering af fordelingen af undervisningstimer i fængslet, at det ugentlige timetal er tilstrækkeligt.”

Jeg tager til det oplyste til efterretning.

Ad punkt 6.1.1. Afgrænsning af rapportmateriale

Jeg bad fængslet om at oplyse resultatet af en undersøgelse af om der findes hjemmel til at anbringe personer som er anholdt med henblik på detentionsanbringelse, i sikringscelle, jf. et notat af 27. november 2000 vedrørende en anbringelse den 25. november 2000. Jeg bad endvidere statsfængslet om at oplyse hvad fængslet efter afslutningen af undersøgelsen eventuelt foretog sig i forhold til henholdsvis personalet, den pågældende person, som havde været anbragt i sikringscelle, og politiet.

Jeg bemærkede at jeg var opmærksom på at der i Rigspolicefens kundgørelse om detentionsanbringelse er hjemmel til undtagelsesvis at anvende arresthuse til anbringelse af berusede personer.

Direktoratet har i den anledning anført følgende:

”...

Statsfængslet har oplyst, at der efter Rigspolicefens kundgørelse II, nr. 55 om detentionsanbringelse af berusede personer, og i den tidligere gældende kundgørelse II af 28. marts 1994, er hjemmel til undtagelsesvis at anvende arresthuse til anbringelse af berusede personer. Beslutningen om at anbringe detentionsanbragte i arresthus træffes af pågældende politimyndighed. Statsfængslet har videre oplyst, at det må antages, at detentionsanbragte i arresthusene vil være underlagt de regler, der gælder for kriminalforsorgens institutioner.

Statsfængslet har desuden oplyst, at det ved modtagelsen af den pågældende detentionsanbragte er personalets opgave at vurdere, hvor den pågældende skal opholde sig. I lighed med andre personer, der er anbragt i arresthuse, vil detentionsanbragte kunne placeres i sikringscelle, hvis betingelserne herfor er til stede. Det gælder f.eks., hvis den anbragte er til fare for sig selv eller udviser meget voldsom adfærd. Det er personalets pligt og ansvar selv at vurdere, om betingelserne for at anbringe den pågældende er opfyldt, og i givet fald vurdere, hvornår anbringelsen skal bringes til ophør.

Statsfængslet har i øvrigt bemærket, at man modtager indsatte til anbringelse i sikringscelle fra hele det fynske område samt Vestsjælland.

Statsfængslet har endelig oplyst, at man i forbindelse med den pågældende anbringelse har drøftet de nærmere omstændigheder og procedurer med politiet og blandt andet på baggrund heraf udsendt en vejledning til personalet om detentionsanbringelse. Statsfængslet har ikke foretaget sig videre i forhold til den pågældende person, som havde været detentionsanbragt i sikringscellen.

Direktoratet bemærker, at det fremgår af § 24, stk. 1, i Rigspolitiets kundgørelse II, nr. 55 af 27. juni 2001, at arresthuse undtagelsesvis kan anvendes til anbringelse af berusede personer.

Efter direktoratets opfattelse er det derimod tvivlsomt, om der efter § 24 er hjemmel til at anbringe en person, der er anholdt med henblik på detentionsanbringelse, i et statsfængsel (i en sikringscelle).

Direktoratet vil tilkendegive dette over for statsfængslet.

Direktoratet er i færd med at overveje at ændre cirkulæreskrivelse af 3. februar 1988 om retningslinier vedrørende detentionsanbringelse i arresthusene og Københavns Fængsler.

Direktoratet vil i den forbindelse overveje at regulere spørgsmålet om anbringelse af detentionsanbragte i sikringscelle i en afsoningsinstitution.

Direktoratet vil vende tilbage med en nærmere underretning, når disse overvejelser er afsluttet.”

*Jeg er enig med direktoratet i at det (umiddelbart) må anses for tvivlsomt om der i Rigspoliti-
chefens kundgørelse er hjemmel til detentionsanbringelse i et fængsel. Jeg har noteret mig at
direktoratet ville gøre fængslet bekendt med denne opfattelse hvilket jeg går ud fra nu er sket.*

*Jeg har endvidere noteret mig at direktoratet overvejer at ændre sin cirkulæreskrivelse af 3.
februar 1988 om retningslinjer for detentionsanbringelse i arresthusene og Københavns
Fængsler og i den forbindelse vil regulere spørgsmålet om anbringelse af detentionsanbragte
i sikringscelle i en afsoningsinstitution, samt at direktoratet vil underrette mig når disse over-
vejelser er afsluttet. Med den bemærkning at jeg går ud fra at direktoratet vil inddrage Rigs-
politichefen og eventuelt Justitsministeriet i disse overvejelser, da Rigspoliti-
chefens kundgørelse ikke nævner muligheden for at anvende fængsler til detentionsanbringelse, afventer jeg
denne tilbagemelding.*

Jeg beder i øvrigt fængslet sende mig den vejledning som fængslet har udfærdiget.

Ifølge kriminalforsorgens statistik for 2000 havde Statsfængslet i Nyborg dette år i alt 9 sikringscelleanbringelser. Da 11 af de 13 anbringelser som indgår i min undersøgelse, skete i 2000 (fra 15. juni til 25. november 2000), bad jeg fængslet om at redegøre for forskellen i de nævnte tal og herunder oplyse hvor mange sikringscelleanbringelser der fandt sted i det første halvår af 2000.

Fængslet har oplyst at det fremgår af fængslets rapportmateriale at 2 af de 11 rapporter vedrører arrestafdelingen og de øvrige 9 fængslet. Arrestafdelingen indberetter selvstændigt egne sikringscelleanbringelser til kriminalforsorgens statistik. Arrestafdelingen har indberettet 2 sikringscelleanbringelser i 2000, og fængslet har indberettet 9 sikringscelleanbringelser i 2000. Ved inspektionen modtog jeg (som det fremgår) rapporter om sikringscelleanbringelse i Statsfængslet i Nyborg af indsatte fra såvel arrestafdelingen som fængslet (og af indsatte fra Arresthuset i Odense samt af en beruset person med henblik på detentionsanbringelse).

Direktoratet har henholdt sig til det af fængslet oplyste med den bemærkning at det af kriminalforsorgens statistik 2000, side 6, fremgår at arrestafdelingen i Statsfængslet i Nyborg ikke rubriceres under Statsfængslet i Nyborg. Direktoratet henviser i øvrigt til en tabel som er indsat i udtalelsen vedrørende antallet af sikringscelleanbringelser, inklusive fikseringer, i Statsfængslet i Nyborg i første halvår 2000. Det fremgår heraf at der i første kvartal i år 2000 ikke var nogen sikringscelleanbringelser i Statsfængslet i Nyborg, mens der i andet, tredje og fjerde kvartal er indberettet henholdsvis 2, 3 og 4 (i alt 9) anbringelser.

Jeg tager det oplyste til efterretning, herunder at der i år 2000 ikke var flere sikringscelleanbringelser i Statsfængslet i Nyborg end de 9 (af de i alt 11 vedrørende dette år) som jeg modtog, idet rapporterne vedrørende sikringscelleanbringelse af indsatte fra arrestafdelingen ikke medregnes i fængslets statistik. Som det fremgår af min rapport, er alle de rapporter som jeg modtog vedrørende sikringscelleanbringelse, indgået i min undersøgelse, herunder rapporterne vedrørende sikringscelleanbringelse af indsatte fra arrestafdelingen, selv om min inspektion ikke omfattede denne afdeling.

Ad punkt 6.1.2. De relevante regler

Jeg anmodede fængslet om at oplyse hvorvidt fængslet havde fastsat retningslinjer som forudsat i direktoratets følgebrev til det dagældende cirkulære om sikringscelleanbringelse for proceduren for sikringscelleanbringelse og fiksering, herunder for placering af ansvaret for reglernes overholdelse. I bekræftende fald anmodede jeg om at modtage kopi heraf.

Statsfængslet har oplyst at fængslet tidligere har fastsat retningslinjer for proceduren for sikringscelleanbringelse, fiksering mv. Fængslet har imidlertid iværksat en række nye tiltag på området med henblik på ajourføring af retningslinjerne og videreuddannelse samt kompetencefastholdelse, og fængslet har i den forbindelse udarbejdet et sæt nye retningslinjer for proceduren for anbringelse i observations- og sikringscelle. Kopi af de nye retningslinjer (der ikke er dateret) er vedlagt. Det er samtidig oplyst at de nye retningslinjer ophænges i det observationsrum hvorfra fængselsfunktionærerne fører tilsyn med de anbragte. Retningslinjerne vil tillige blive udsendt til hele personalet og være tilgængelige i samtlige vagtstuer.

Fængslet har videre oplyst at der er afviklet et internt kursusforløb for daglige ledere og afdelingsledere. Herudover er fængslet i færd med at etablere et fast korps af fængselsfunktionærer der efter at have gennemgået et internt kursus i proceduren for anbringelse i observationscelle og sikringscelle, vil skulle forestå observationerne af de anbragte. For at fastholde og udvikle et højt sagsbehandlingsniveau, er det videre hensigten at disse fængselsfunktionærer, de daglige ledere og afdelingslederne sammen med institutionens jurister efterfølgende skal gennemgå forløbet med tilhørende rapporter og observationer. Statsfængslet er opmærksom på vigtigheden af at oparbejde et fast korps af observatører, særligt fordi der er relativt få anbringelser.

Direktoratet har udtalt følgende:

”...

Direktoratet har følgende bemærkninger til retningslinjerne:

Punkt 4.1., visitation:

Det er nævnt under visitation, at det skal fremgå af rapporten, om der er sket visitation og omklædning af indsatte, hvilket kan give anledning til misforståelser. Instruksen bør formulere-

res således, at det fremstår klart, at visitation er obligatorisk ved sikringscelleanbringelse og udgangspunktet ved observationscelleanbringelser.

Punkt 6.2., lægetilkald:

Der henvises til besvarelsen nedenfor under punkt 6.1.9. Lægetilsyn.

Punkt 7., vagt:

Hyppigheden af tilsyn er omtalt i forbindelse med observationscelleanbringelser og i forbindelse med sikringscelleanbringelser med fiksering. Hyppigheden af tilsyn er derimod ikke omtalt i forbindelse med sikringscelleanbringelser *uden* fiksering.

Punkt 8.1., rettigheder:

I første sætning: 'Indsatte i observationscelle og sikringscelle bevarer som udgangspunkt alle sine rettigheder; disse kan udøves såfremt det ikke er i overensstemmelse med anbringelsen', går direktoratet ud fra, at der er en slåfejl.

Punkt 11.1. og 11.3., ansvar:

Det er i retningslinierne fastsat, at ansvaret for reglernes overholdelse påhviler inspektøren, og at rapporter skal forelægges inspektøren til godkendelse. Direktoratet går ud fra, at hensigten hermed er at fastslå, at det *overordnede* ansvar er hos inspektøren, idet der samtidig i retningslinierne er foretaget delegation af kompetencen til at træffe beslutning om anbringelse og ophør af anbringelse i sikrings- og observationscelle.

Punkt 11.2., ansvar:

Det fremgår af dette punkt, at vagter i det faste vagtkorps er ansvarlige for, at de påkrævede notater påføres rapporterne.

Direktoratet går ud fra, at i de tilfælde, hvor en funktionær, der ikke er en del af det faste vagtkorps, har været fast vagt hos den indsatte, er den faste vagt ansvarlig for, at notaterne påføres observationsskemaerne.

Direktoratet går endvidere ud fra, at fængslet er opmærksom på, at en fast vagt fortrinsvis bør udpeges blandt funktionærer, der har et godt kendskab til den indsatte, og at den pågældende funktionær ikke bør have deltaget i den aktuelle fiksering, jf. punkt 4 i vejledning om anvendelse af sikringsmidler i fængsler og arresthuse. Direktoratet har orienteret statsfængslet om direktoratets bemærkninger til retningslinierne.”

Under pkt. 6.1.9 som direktoratet har henvist til for så vidt angår lægetilkald, har direktoratet bl.a. bemærket at det fremgår af § 66, stk. 5, i straffuldbyrdsloven at institutionen ved tvangsfiksering af en indsat i sikringscelle straks skal anmode en læge om at foretage tilsyn med den indsatte. Under henvisning hertil har direktoratet udtalt at fængslets retningslinjer efter direktoratets opfattelse skal præciseres således at det fremgår at der ved fiksering straks og senest inden 10 minutter skal tilkaldes læge. Direktoratet har meddelt fængslet dette.

Jeg tager til efterretning at der har været udfærdiget retningslinjer som nu er revideret, og at fængslet i øvrigt har iværksat ovennævnte tiltag på området. Jeg har noteret mig de bemærkninger til fængslets nye retningslinjer som direktoratet har meddelte fængslet, og jeg beder fængslet om at sende mig et eksemplar af retningslinjerne når de er ændret i overensstemmelse med direktoratets tilkendegivelser. Jeg går ud fra at fængslet samtidig påfører dato for retningslinjernes udsendelse/ikrafttræden.

Ad punkt 6.1.4. Begrundelse

Jeg bad om at modtage en kopi af underliggende rapporter som der var henvist til i fængslets rapporter om sikringscelleanbringelser den 15. juni 2000.

Fængslet har beklaget at sikringscellerapporterne ikke indeholder en begrundelse for anbringelserne og har oplyst at kopi af de manglende rapporter er vedlagt (som bilag 4). Direktoratet har henholdt sig hertil. De nævnte rapporter er imidlertid ikke vedlagt/videresendt til mig.

Jeg har noteret mig fængslets beklagelse og foretager mig på denne baggrund ikke mere, selv om rapporterne ikke er vedlagt.

Ad punkt 6.1.6. Visitation

Jeg bad fængslet om at oplyse om der i 12 af de 13 tilfælde var sket visitation og omklædning i overensstemmelse med det dagældende cirkulæres § 9 og pkt. 5, i direktoratets følgebrev til cirkulæret.

Fængslet har oplyst at det efter en gennemgang af de enkelte sager ikke har været muligt på det foreliggende grundlag at fastslå hvorvidt der i de konkrete sager er sket visitation og omklædning i overensstemmelse med de dagældende regler. Det er imidlertid fast rutine at der sker visitation og omklædning i forbindelse med anbringelse i sikringscelle. Fængslet beklager at der ikke er gjort notat herom.

Direktoratet har udtalt at direktoratet er enig i at det er beklageligt at der ikke er gjort notat om at der er sket visitation og omklædning.

Jeg har noteret mig det oplyste om at det er fast rutine at der sker visitation og omklædning ved anbringelse i sikringscelle, og jeg går derfor også ud fra at det er sket i de konkrete tilfælde der er omfattet af min undersøgelse. Af § 6, stk. 2, i den nugældende bekendtgørelse om anvendelse af sikringsmidler i fængsler og arresthuse fremgår det at der altid skal ske undersøgelse af den indsatte person og normalt ske omklædning af den indsatte ved anbringelse i sikringscelle.

Jeg har endvidere noteret mig fængslets beklagelse af de manglende notater om visitation og omklædning og direktoratets tilkendegivelse i den henseende.

Ad punkt 6.1.7. Fiksering

Da Statsfængslet i Nyborg havde anvendt fiksering i samtlige tilfælde, og da der ikke fremgik konkrete begrundelser for beslutningerne om fiksering, bad jeg fængslet om en udtalelse om hvorvidt der altid foretages en konkret vurdering af om fiksering er nødvendig.

Ligeledes bad jeg fængslet om en udtalelse om hvorvidt der foretages en konkret vurdering af fikseringens omfang således at fastspænding med alle fikseringsmidler ikke sker hvis det må anses for et uforholdsmæssigt indgreb.

Jeg anmodede tillige om at modtage oplysning om i hvilket omfang fikseringsmidler var anvendt ved sikringscelleanbringelser i tiden fra den 25. januar 2001 til den 1. december 2001.

Direktoratet har anført følgende:

” ...

Statsfængslet har oplyst følgende:

Fængslet anvender sikringscelle så lidt, som det overhovedet er muligt. På den måde anvendes sikringscellen alene i de tilfælde, hvor det konkret vurderes, at det er nødvendigt at foretage fiksering.

Således er udgangspunktet udfra et skånsomhedssynspunkt, at indsatte bør vurderes så længe som overhovedet muligt i observationscelle. Dette betyder for det første, at der generelt undgås et større antal sikringscelleanbringelser end det nuværende antal, og for det andet at observationscelleanbringelserne typisk vil få en længere udstrækning, inden der træffes beslutning om anbringelse i sikringscelle. Endelig er det statsfængslets opfattelse, at opholdet i sikringscellen hermed på tilsvarende måde begrænses udstrækningsmæssigt.

Det er statsfængslets klare holdning baseret på egne erfaringer, at en fastholdelse af indsatte så længe som muligt i observationscelle med de relativt bedre fysiske rammer vil være det mindst mulige indgreb mod indsatte og den bedste måde at undgå optrapning af situationen.

Bortset fra de tilfælde hvor sikringscelleanbringelse sker i umiddelbar relation til f.eks. en magtanvendelsessituation, vil personalet gennem det længere ophold i observationscelle bedre kunne træffe afgørelse om eventuel sikringscelleanbringelse udfra sagens helt konkrete omstændigheder.

Det er statsfængslets klare vurdering, at der ved sikringscelleanbringelser altid foretages en konkret vurdering af, om fikseringen har været nødvendig samt af fikseringens omfang.

Statsfængslet er enig i, at det bør fremgå af rapporten, hvilke konkrete begrundelser der ligger til grund for beslutningen om fiksering, herunder dennes omfang. Statsfængslet har netop afholdt interne kurser, hvor procedurer mv. har været gennemgået. Endvidere vil inspektionen som tidligere nævnt konkret følge sagerne i forhold til det ansvarlige personale.

Direktoratet har indskærpet over for fængslet, at det i alle tilfælde skal vurderes konkret, hvorvidt det skønnes nødvendigt at anvende fiksering, herunder hvorvidt det er tilstrækkeligt at anvende bælte, eller om der eventuelt tillige skal anvendes fod- og håndremme samt handsker.

Direktoratet har noteret sig, at statsfængslet er opmærksom på, at der i rapporten skal gives en konkret begrundelse for anvendelsen af fiksering og omfanget heraf.”

Jeg tager til efterretning at det er fængslets klare vurdering at der altid ved sikringscelleanbringelser foretages en konkret vurdering af, om fikseringen har været nødvendig, og af fikseringens omfang. Jeg har endvidere noteret mig direktoratets indskærpelse vedrørende dette forhold.

Jeg har desuden – ligesom direktoratet – noteret mig at fængslet er opmærksom på at der i rapporten skal gives en konkret begrundelse for anvendelsen af fiksering og omfanget heraf.

Med hensyn til spørgsmålet om omfanget af anvendelsen af fikseringsmidler fra den 25. januar til den 1. december 2001 har fængslet oplyst at der i denne periode skete 3 sikringscelleanbringelser, og at der i alle sager blev anvendt fikseringsmidler.

Direktoratet har henholdt sig hertil og har oplyst at det ikke er muligt for direktoratet at opgøre antallet i den anmodede periode fra 25. januar til d. 1. december 2001, idet statistikken opgøres kvartalsvis.

Jeg tager det oplyste til efterretning.

Ad punkt 6.1.8.   Kompetenceforhold ved anbringelsen

Jeg anmodede fængslet om at oplyse om de enkelte funktionærer i de tilfælde hvor beslutningen om sikringscelleanbringelse blev truffet af fængselsfunktionærer (i et tilfælde i fællesskab med en fængselsfunktionær på prøve), var at betragte som ”den tilstedeværende funktionær som er ansvarlig for det pågældende tjenesteområde”, jf. cirkulærets § 11.

Statsfængslet har oplyst at det fremgår af rapportmaterialet at beslutning om sikringscelleanbringelse i to af tilfældene blev truffet af henholdsvis fængselsfunktionærer og en fængselsfunktionær på prøve i fællesskab med en fængselsfunktionær. I begge tilfælde var de pågældende fængselsfunktionærer ansvarlige for det pågældende tjenesteområde. Fængslet har ingen bemærkninger til at beslutningen i en af sagerne skete i samarbejde mellem en funktionær på prøve og den ansvarlige for det pågældende tjenesteområde.

Direktoratet har henholdt sig hertil med bemærkningen at ansvaret for beslutningen i sidstnævnte tilfælde utvivlsomt må ligge hos den funktionær som var ansvarlig for det pågældende tjenesteområde, jf. cirkulærets § 11. Direktoratet har orienteret fængslet herom.

Jeg tager det oplyste til efterretning.

I 2 tilfælde hvor beslutning om sikringscelleanbringelse var truffet af overvagtimestre, var der ikke er notat om underretning af vagthavende. Da det ikke fremgik om de pågældende overvagtimestre fungerede som vagthavende overvagtimestre eller som souschefer for den ledende overvagtimester, var det ikke muligt at konstatere om der burde være sket underretning eller ej. Jeg bad på den baggrund fængslet om at oplyse i hvilken egenskab de pågældende overvagtimestre traf beslutning om sikringscelleanbringelse, og om hvorvidt der – i det omfang de pågældende ikke på tidspunktet for beslutningerne om anbringelse i sikringscelle fungerede som ledende overvagtimestre eller souschefer for ledende overvagtimestre – skete underretning af vagthavende.

Fængslet har oplyst at der i begge tilfælde var tale om vagthavende overvagtimestre, og at der derfor burde være sket underretning af vagthavende. Fængslet har beklaget at det ikke fremgår af rapportmaterialet om der er sket underretning af vagthavende.

Direktoratet har udtalt at direktoratet er enig i at det er beklageligt at det i de to tilfælde ikke fremgår om underretning af vagthavende er sket.

Også jeg er enig i at det er beklageligt at det ikke fremgår om der er sket underretning af vagthavende. Jeg foretager mig ikke mere vedrørende dette forhold.

Ad punkt 6.1.9. Lægetilsyn

Hvis spørgsmålet om lægetilkald ikke var omfattet af de eventuelle retningslinjer som jeg under pkt. 6.1.2. havde bedt fængslet om at oplyse hvorvidt fængslet havde fastsat, bad jeg fængslet om at oplyse hvorvidt der er fastsat retningslinjer specielt vedrørende dette spørgsmål.

Fængslet har oplyst at det fremgår af de fastsatte retningslinjer for observations- og sikringscelleanbringelser at lægetilkald skal ske inden 10 minutter efter anbringelsen. Det fremgår endvidere at der skal gøres notat om efterfølgende lægetilkald og anføres begrundelse såfremt lægetilsyn finder sted mere end en time efter anbringelsen.

Direktoratet har – som nævnt under pkt. 6.1.2. – bemærket at det fremgår af § 66, stk. 5, i straffuldbyrdelsesloven at institutionen ved tvangsfiksering af en indsat i sikringscelle straks skal anmode en læge om at foretage tilsyn med den indsatte. Direktoratet har derfor meddelt fængslet at fængslets retningslinjer efter direktoratets opfattelse skal præciseres således at det fremgår at der ved fiksering straks og senest inden 10 minutter skal tilkaldes læge.

Jeg har noteret mig at spørgsmålet om lægetilkald er omfattet af fængslets retningslinjer om sikringscelleanbringelse, og jeg har tillige noteret mig direktoratets bemærkninger hertil som er meddelt fængslet. Under pkt. 6.3.2. har jeg bedt om en kopi af retningslinjerne når de er ændret i overensstemmelse med de tilkendegivelser som direktoratet er kommet med under dette punkt.

Jeg anmodede fængslet om at oplyse om lægetilsyn faktisk fandt sted i et konkret tilfælde (en anbringelse den 18. oktober 2000), og i bekræftende fald hvornår det skete.

Fængslet har oplyst at det fremgår af sagen, at den pågældende blev anbragt i sikringscelle kl. 16.15 og udtaget kl. 17.50 og hensat i observationscelle. Den pågældende blev tilset af lægen kl. 18.45. Direktoratet har henholdt sig hertil.

Jeg tager til efterretning at der var lægetilsyn efter at den pågældende var overført til observationscelle. (Rapport om anbringelsen i observationscelle er ikke blandt det materiale som jeg modtog vedrørende denne sag).

Til brug for min vurdering af hvorvidt tidspunkterne for de førte lægetilsyn i 2 tilfælde gav mig anledning til at foretage mig noget, bad jeg fængslet om at oplyse hvilke overvejelser fængslet har gjort sig vedrørende spørgsmålet om hvorvidt der er behov for at tage initiativer til styrkelse af samarbejdet med læger i lokalområdet vedrørende tilsyn med sikringscelleanbragte. I de 2 tilfælde blev der foretaget lægetilsyn henholdsvis 2 timer og 47 minutter og 1 time og 35 minutter efter anbringelserne i sikringscellen (tidspunkterne for tilkald af læge fremgår ikke).

Af de nu foreliggende oplysninger vedrørende anbringelsen den 18. oktober 2000, jf. omtalen af sagen ovenfor, fremgår det at der i denne sag skete lægetilsyn 2 timer og 40 minutter efter tilkaldet som ifølge rapporten skete kl. 16.05 (den pågældende blev ikke, som anført af fængslet ovenfor, anbragt i sikringscellen kl. 16.15, men kl. 16.00, men første tilsyn fandt sted kl. 16.15).

Jeg bad endvidere fængslet om at oplyse hvorvidt fængslet har forsøgt at indgå aftaler som nærmere beskrevet i bilag 8 til arbejdsgruppens betænkning, og i bekræftende fald resultatet heraf.

Statsfængslet har oplyst at der er tilknyttet en fast læge til fængslet. Fængslet har telefonisk over for direktoratet endvidere oplyst at fængselslægen normalt kan kontaktes inden for normal arbejdstid via sin hovedarbejdsplads. Fængselslægen betjener så vidt muligt også institutionen uden for normal arbejdstid hvor han normalt kan træffes på en mobiltelefon. Fængselslægen kan umiddelbart foretage den lægelige vurdering af om og i givet fald hvor hurtigt, det er nødvendigt at tilse en indsat der er anbragt i sikringscelle. Lægens praktiske mulighed for at komme med kort varsel beror på hans prioritering af sikringscelletilsynet i forhold til de øvrige opgaver, han har på det pågældende tidspunkt.

Imidlertid kan der være behov for lægetilsyn på tidspunkter hvor fængselslægen er optaget, har ferie eller lignende. Fængselslægen har peget på en række personer som kan vikariere eller afløse. Samtidig kan fængslet i et vist omfang tilkalde den lokale vagtlæge.

Statsfængslet har desuden oplyst at fængslet nu vil tage initiativ til, i samarbejde med fængselslægen, at undersøge hvilke realistiske muligheder der findes for at etablere et mere formaliseret samarbejde med den lokale vagtlægeordning.

Direktoratet har oplyst at direktoratet har bedt fængslet undersøge om det kan lade sig gøre at indgå en aftale med en kreds af læger i lokalområdet hvis det viser sig at der ikke kan indgås en aftale med den lokale vagtlægeordning. Direktoratet vil underrette mig om resultatet af disse undersøgelser.

Jeg har noteret mig at der hidtil ikke har været et samarbejde med læger i lokalområdet, og at der ikke har været overvejelser om eller forsøg på at indgå en sådan aftale, men at fængslet nu vil søge at indgå en aftale med lægevagten. Jeg har endvidere noteret mig at direktoratet har bedt fængslet om at indgå en aftale med en kreds af læger i lokalområdet hvis det viser sig at der ikke kan indgås en aftale med lægevagten, og at direktoratet vil underrette mig om hvad der videre sker i sagen.

I forbindelse med min inspektion af Statsfængslet i Horsens, hvor jeg bad dette fængsel om samme oplysninger i relation til sikringscelleanbringelser med fiksering hvor der gik mere end en time før der skete lægetilsyn, udtalte direktoratet bl.a. følgende i en udtalelse af 19. november 2001:

”...

Reglerne om lægetilsyn med sikringscelleanbragte er oprindeligt baseret på de forslag, der fremgår af Indstilling om sikringsceller og observationsceller, afgivet af arbejdsgruppen vedrørende anvendelse af sikringscelle i Kriminalforsorgens anstalter og arresthuse i november 1992.

Arbejdsgruppen foretog en statistisk undersøgelse af sikringscelleanbringelser med fiksering herunder en undersøgelse af, hvor hurtigt de sikringscelleanbragte blev tilset af læge efter at være blevet fikseret. Arbejdsgruppen fandt det med de forslag til øget information til lægerne om sikringscelleanbringelse mv. ikke realistisk at forestille sig, at tidsintervallet mellem anbringelse i sikringscelle og lægetilsyn kunne være væsentligt kortere end op til 2 timer. Der henvises til indstillingens bilag 3.

...

Ifølge bestemmelsen i § 13, stk. 1 i direktoratets tidligere gældende cirkulære af 27. maj 1994 om anvendelse af observationscelle, sikringscelle, fiksering mv. skal læge tilkaldes omgående med henblik på at lægetilsyn kan finde sted så hurtigt, som det kan lade sig gøre, medmindre lægen har sikret sig, at lægeligt tilsyn er åbenbart unødvendigt.

Bestemmelsen er videreført i straffuldbyrdelseslovens § 66, stk. 5, der har følgende ordlyd: 'Ved tvangsfiksering af en indsat i sikringscelle skal institutionen straks anmode en læge om at foretage tilsyn med den indsatte. Lægen skal tilse den pågældende, medmindre lægen skønner et sådant tilsyn åbenbart unødvendigt.'

Med denne bestemmelse er det præciseret, at institutionen har en ubetinget pligt til straks at anmode en læge om at foretage tilsyn, og at lægen har pligt til at tilse den indsatte, medmindre lægen skønner, at tilsyn er åbenbart unødvendigt. Det er således lægens ansvar at vurdere

nødvendigheden af lægetilsyn herunder også at foretage en eventuel prioritering mellem flere presserende arbejdsopgaver.

...

I en opfølgingsrapport nr. 3 af 7. december 2001 anførte jeg følgende:

”...

Som nævnt s. 148 i min endelige rapport af 17. december 1999 undersøgte jeg spørgsmålet om hvor hurtigt der skal ske lægetilsyn ved sikringscelleanbringelse med fiksering, i forbindelse med en sag hvor en indsat afgik ved døden under anbringelse i sikringscelle i Statsfængslet i Horsens. Jeg udtalte at det efter min opfattelse klart var i strid med bestemmelsen i det dagældende cirkulæres § 4, stk. 2 (hvorefter tilsyn skulle finde sted ”omgående” – ved en fejl i den endelige rapport angivet som ”snarest muligt”), når der forløb mere end en time før lægetilsyn fandt sted. Sagen er, som nævnt anførte sted, omtalt i min beretning for 1990, s. 108ff, og opfølgning er sket i beretningen for 1991, s. 282.

Ved en ændring af det nævnte cirkulære (af 15. juli 1974) ved cirkulære af 16. april 1991 blev ”omgående” ændret til ”snarest muligt”. Denne ændring bygger på en delindstilling (fra september 1990) fra arbejdsgruppen vedrørende anvendelse af sikringscelle i kriminalforsorgens anstalter og arresthuse, jf. følgeskrivelsen til cirkulæret. Arbejdsgruppen – der havde foretaget en undersøgelse af lægetilsyn i en given periode – udtalte bl.a. at lægetilsyn med fikserede skulle ske ”hurtigst muligt”. Arbejdsgruppen fandt det uheldigt at tilsyn ifølge undersøgelsen i en række tilfælde først fandt sted flere timer efter fikseringen, men arbejdsgruppen anså samtidig dette for i et vist omfang uundgåeligt (navnlig i tilfælde hvor lægeundersøgelsen foretages af en vagtlæge som skal indpasse tilsynet i en række af sygebesøg). Arbejdsgruppen nævnte i den forbindelse at det ved tegn på skader eller sygdom hos den indsatte bør overvejes at indbringe den indsatte til skadestue hvis lægetilsyn ikke kan finde sted inden for rimelig tid, og den indsatte er i en tilstand hvor vedkommende kan transporteres. Arbejdsgruppen angav ikke nogen grænse for hvor lang tid der må gå inden lægetilsyn.

Ved cirkulære af 27. maj 1994 blev bestemmelsen om lægetilsyn, som nu fandtes i § 13, stk.1, på ny ændret således at lægetilsyn skulle finde sted ”så hurtigt, som det kan lade sig gøre, medmindre lægen har sikret sig, at lægetilsyn er åbenbart unødvendigt”. Dette cirkulære bygger på den endelige indstilling fra november 1992 fra ovennævnte arbejdsgruppe om sikringsceller og observationsceller, jf. også følgeskrivelsen til cirkulæret. Af bilag 8 til indstillingen, som jeg har citeret fra i den endelige rapport, fremgår at arbejdsgruppen bl.a. anbefalede at der blev etableret aftaler med andre praktiserende læger hvorefter de kan træde til når fængselslægen er forhindret i at foretage tilsyn med sikringscelleanbragte. Arbejdsgruppen henviste til at sådanne aftaler efter arbejdsgruppens umiddelbare opfattelse i vidt omfang vil kunne tilgodese ønsket om at en sikringscelleanbragt hurtigst muligt tilses af en læge.

I bilag 3 til indstillingen som direktoratet har henvist til i udtalelsen af 19. november 2001, har arbejdsgruppen, som nævnt af direktoratet, anført at gruppen ikke finder det realistisk at forestille sig at tidsintervallet fra fikseringen til lægetilsynet kan være ”væsentlig kortere end op til to timer”. Jeg forstår direktoratets henvisning til indstillingen således at det efter direk-

toratets opfattelse er i overensstemmelse med reglerne i det dagældende sikringscellecirkulære, dvs. cirkulæret af 27. maj 1994 ("så hurtigt, som det kan lade sig gøre") hvis lægetilsyn ved sikringscelleanbringelse med fiksering har fundet sted senest to timer efter fikseringen.

I forbindelse med min inspektion af Københavns Fængsler anmodede jeg fængslet og direktoratet om en udtalelse om hvorvidt tidspunktet for lægetilsyn i de tilfælde hvor det var foretaget mere end en time efter anbringelsen, havde været i overensstemmelse med § 4, stk. 2, i tidligere gældende cirkulære, dvs. cirkulæret af 15. juli 1974 som ændret ved cirkulære af 16. april 1991 ("snarest muligt"). Jeg henviser til min beretning for 1994, s. 498.

Direktoratet anførte i den anledning bl.a. at formuleringen "snarest muligt" indebar at lægen skulle foretage tilsyn med det samme, medmindre andre lægelige opgaver som lægen i den aktuelle situation er optaget af, forhindrede dette. Jeg henviser nærmere til min beretning for 1995, s. 650.

Jeg udtalte (i en opfølgingsrapport af 31. maj 1996) at jeg var enig i den opfattelse om direktoratet var kommet med vedrørende forståelsen af "snarest muligt". Jeg udtalte endvidere at jeg også forstod direktoratets udtalelse sådan at direktoratet herefter mente at lægetilsyn mere end en time efter anbringelsen normalt ikke var i overensstemmelse med det dagældende cirkulære. Jeg erklærede mig enig heri.

I forbindelse med min inspektion af Anstalten ved Herstedvester hvor jeg gennemgik sager der var behandlet efter at cirkulæret af 27. maj 1994 var trådt i kraft, henviste jeg for så vidt angår spørgsmålet om hvor hurtigt lægetilsyn skal ske, til sagen vedrørende min inspektion af Københavns Fængsler, jf. min beretning for 1996, s. 393. Jeg nævnte i forlængelse heraf at sikringscellecirkulæret ved nævnte cirkulære af 27. maj 1994 var ændret således at lægetilsyn efter denne ændring (i stedet for "snarest muligt" som det var tilfældet for de sager som udtalelsen i sagen om inspektionen af Københavns Fængsler omfattede) skulle finde sted så hurtigt som det kan lade sig gøre, medmindre lægen har sikret sig at lægetilsyn er åbenbart unødvendigt. For så vidt angik de tilfælde hvor der var gået mere end en time fra anbringelsen til lægetilsyn fandt sted, udtalte jeg at det var beklageligt at der ikke var angivet nogen begrundelse for det sene lægetilsyn.

Ud fra en sproglig fortolkning er der forskel på om lægetilsyn skal ske "omgående" eller "snarest muligt", hvorimod der ikke synes at være væsentlig forskel på om lægetilsyn skal ske "snarest muligt" eller "så hurtigt, som det kan lade sig gøre". På den anden side har det næppe med anvendelsen af udtrykket "omgående" i det tidligere gældende cirkulære (af 15. juli 1974) været hensigten at udtrykke at lægen skulle komme straks og dermed afbryde eller udskyde enhver anden opgave, jf. også min udtalelse i ovennævnte sag fra beretningen for 1990. I denne sag modtog jeg en oversigt over tidsrummet indtil lægetilsyn i 39 sager hvoraf der i 5 tilfælde var gået mellem 0 og 30 minutter, i 9 tilfælde mellem 31 og 60 minutter, mens der i resten af tilfældene var gået mere end en time, og jeg tilkendegav, som nævnt, (alene) at det klart var i strid med bestemmelsen når der var forløbet mere end en time.

Om end det i delindstillingen fra arbejdsgruppen vedrørende sikringscelleanbringelse er tilkendegivet at det kan være uundgåeligt at der kan gå flere timer før der finder lægetilsyn sted, går jeg ikke ud fra at ændringen fra "omgående" til "snarest muligt" ved cirkulæret af 16. april 1991 har tilsigtet en indholdsmæssig ændring af hvor lang tid der må gå, men alene en

præcisering. For så vidt angår fortolkningen af "snarest muligt" har jeg, som nævnt ovenfor, i forbindelse med min inspektion af Københavns Fængsler tilsluttet mig direktoratets fortolkning hvorefter det betyder at tilsyn skal ske med det samme, medmindre andre lægelige opgaver som lægen i den aktuelle situation er optaget af, forhindrer dette.

For så vidt angår ændringen fra "snarest muligt" til "så hurtigt, som det kan lade sig gøre" går jeg ud fra at den (heller) ikke i sig selv har tilsigtet en ændring med hensyn til hvor hurtigt lægetilsyn skal finde sted, men i forbindelse med arbejdsgruppens endelige indstilling fra november 1992 er der dog kommet et fortolkningsbidrag i henseende til spørgsmålet om hvor grænsen går for hvor lang tid der må forløbe før der sker lægetilsyn, jf. nedenfor. Jeg går således ud fra at lægetilsyn efter ikrafttrædelsen af cirkulæret af 27. maj 1994 også har skullet ske "med det samme, medmindre andre lægelige opgaver som lægen i den aktuelle situation er optaget med, forhindrer dette". Selv om dette ud fra en sproglig fortolkning i princippet kan forstås sådan at der ikke er nogen tidsmæssig grænse for hvor længe lægen kan være forhindret, går jeg dog ud fra at det ikke skal forstås sådan. Jeg forstår således direktoratets udtalelse af 19. november 2001 og henvisningen heri til bilag 3 til indstillingen fra november 1992 om sikringsceller og observationsceller, der ligger til grund for cirkulæret af 27. maj 1994, sådan at der er en grænse på to timer. Min antagelse i opfølgingsrapporten af 31. maj 1996 vedrørende min inspektion af Københavns Fængsler om at det (også) var direktoratets opfattelse at lægetilsyn der finder sted mere end en time efter anbringelsen normalt ikke var i overensstemmelse med det dagældende cirkulære (af 15. juli 1974 som ændret ved cirkulære af 16. april 1991 der lå forud for udsendelsen af arbejdsgruppens endelige indstilling i november 1992), kan således ikke opretholdes.

Efter omstændighederne foretager jeg mig ikke mere vedrørende spørgsmålet om hvor lang tid der må gå før lægetilsyn skal finde sted ved sikringscelleanbringelse med fiksering. Jeg tager således til efterretning at det er i overensstemmelse med reglerne i det dagældende sikringscellecirkulære om sikringscelleanbringelse at der kan gå op til to timer før lægetilsyn finder sted. Jeg har i den forbindelse noteret mig at der ikke i de nugældende regler om sikringscelleanbringelse med fiksering (straffuldbyrdslovens § 66, stk. 5, bekendtgørelse nr. 384 af 17. maj 2001 om anvendelse af sikringsmidler i fængsler og arresthuse og vejledning nr. 90 af 16. maj 2001) er angivet retningslinjer for hvornår tilsynet skal finde sted, men at det ifølge direktoratets udtalelse er "lægens ansvar at vurdere nødvendigheden af lægetilsyn herunder også at foretage en eventuel prioritering mellem flere presserende arbejdsopgaver." Heller ikke forarbejderne til loven angiver retningslinjer med hensyn til hvornår tilsyn skal finde sted, men angiver alene at det er lægens ansvar at vurdere nødvendigheden af lægetilsyn.

... "

På denne baggrund, og på baggrund af det oplyste om at der ikke har været en aftale med læger om tilsyn, foretager jeg mig ikke mere vedrørende de ovenfor nævnte 3 konkrete sager hvor der gik mere end en time (i de 2 tilfælde mere end 2 timer) fra anbringelse/tilkald af læge til udførelse af tilsynet. Jeg henleder dog fængslets opmærksomhed på den ordning som jeg i forbindelse med min inspektion af Statsfængslet i Horsens fik oplyst at dette fængsel følger,

og ifølge hvilken oversygeplejersken løbende tilser de sikringscelleanbragte der skal tilses af en læge, indtil lægen kommer til stede.

Ad punkt 6.1.10. Vagt

Det fremgik ikke i et eneste tilfælde af de rapporter som jeg har modtaget fra Statsfængslet i Nyborg, om der var udpeget en fast vagt til at føre tilsynet med den anbragte. Det fremgik heller ikke hvem det i givet fald måtte være, alt afhængig af tidspunktet. Jeg bad derfor fængslet om en udtalelse om hvorvidt der i sagerne om sikringscelleanbringelse i overensstemmelse med de i rapporten gengivne retningslinjer udpeges en ansvarlig fast vagt, og i givet fald om der noget sted gøres notat herom.

Statsfængslet har i sin udtalelse af 9. april 2002 oplyst at der ikke tidligere er udpeget faste vagter til at føre tilsyn med sikringscelleanbragte indsatte. Imidlertid har statsfængslet nu taget initiativ til etableringen af et særligt vagthold der vil have gennemgået en række interne kurser. Endvidere skal disse faste vagter i tæt samarbejde med inspektionen og de øvrige ansvarlige for sikringscelleanbringelsen foretage en kritisk gennemgang af de enkelte anbringelser og tilhørende rapportmateriale. Fængslet har telefonisk den 14. juni 2002 over for direktoratet oplyst at den skriftlige besvarelse af 9. april 2002 beror på en misforståelse af mit spørgsmål. Der har således i de konkrete sager som jeg har gennemgået, været fast vagt, men der gøres ikke notat herom.

Direktoratet har udtalt at direktoratet ingen bemærkninger har hertil.

Jeg tager til efterretning at der har været faste vagter i de konkrete sager. Jeg har noteret mig at der ikke gøres notat herom.

Jeg har endvidere noteret mig det oplyste om etablering af et særligt vagthold mv., og at der i de (nye) interne retningslinjer om sikringscelleanbringelse er bestemmelser om anvendelsen af fast vagt, jf. det under pkt. 6.1.2. anførte.

Jeg bad fængslet oplyse om det ikke var muligt at undgå at der i forbindelse med næsten halvdelen af anbringelserne var sammenfald mellem de personer som deltog i magtanvendelserne/fikseringerne forud for anbringelserne, og de personer som førte tilsyn med de indsatte under anbringelserne.

Statsfængslet har oplyst at det vil være en del af forudsætningerne for et fast vagthold at der blandt disse personer kan vælges vagter der ikke har medvirket ved selve anbringelsen. Det er videre en forudsætning at de faste vagter så vidt muligt frigøres fra anden tjeneste, mens observationen foretages. Hvis afløsning helt undtagelsesvis skulle blive nødvendig, skal der altid findes en afløser fra det faste vagthold. Fængslet har telefonisk over for direktoratet oplyst at dette indebærer at personsammenfald for fremtiden normalt vil kunne undgås.

Direktoratet har for så vidt angår fængslets oplysning om ”at de faste vagter så vidt muligt frigøres fra anden tjeneste”, oplyst at en fast vagt er en dertil udpeget fængselsfunktionær eller andet kvalificeret personale, som ikke samtidig har andre arbejdsopgaver end at tage sig af den fikserede indsatte, jf. punkt 4 i vejledning nr. 90 af 16. maj 2001 om anvendelse af sikringsmidler i fængsler og arresthuse. Direktoratet har meddelt fængslet dette.

Jeg tager til efterretning at personsammenfald efter etableringen af et fast vagthold normalt vil kunne undgås. Jeg har endvidere noteret mig direktoratets tilkendegivelse overfor fængslet. Jeg foretager mig ikke mere vedrørende spørgsmålet.

I forbindelse med min inspektion af Statsfængslet i Vridsløselille anmodede jeg direktoratet om en udtalelse om hvorvidt der efter direktoratets opfattelse er nogen øvre grænse for hvor lang tid der må gå mellem tilsyn når den indsatte ikke er fikseret, herunder hvorvidt ”noget længere intervaller” kan være 1 time eller mere. Jeg tilkendegav i rapporten vedrørende inspektionen af Statsfængslet i Nyborg at jeg ville vende tilbage til spørgsmålet når jeg havde modtaget direktoratets udtalelse.

I den udtalelse som jeg herefter modtog fra direktoratet, har direktoratet anført følgende:

”...

Det fremgår af cirkulærets § 12, stk. 2, at en indsat, der er anbragt i sikringscelle uden at være fikseret, jævnligt skal tilses af personalet.

Af indstillingen om sikringsceller og observationsceller, side 30, fremgår følgende:

’I øvrige tilfælde - dvs. hvor indsatte er anbragt i sikringscelle uden fiksering eller i observationscelle - bør den indsatte jævnligt tilses af personalet. Hvor hyppigt tilsyn skal ske vil bero på en konkret vurdering. I visse tilfælde vil der også i disse situationer kunne være behov for fast vagt eller i hvert fald meget hyppige observationer, mens det i andre tilfælde kan være tilstrækkeligt at tilse med noget længere intervaller.’

Behovet for tilsyn med en indsat, der er anbragt i sikringscelle uden at være fikseret, kan variere særdeles meget. Derfor er det efter direktoratets opfattelse helt afgørende, at personalet i hvert enkelt tilfælde konkret vurderer, hvor hyppigt den pågældende indsatte skal tilses. At fastsætte en øvre grænse for hyppigheden af tilsynene er dermed efter direktoratets opfattelse kontraindiceret, idet dette bl.a. kan indebære en risiko for, at den øvre grænse bliver det typiske niveau for frekvensen af tilsyn.

Spørgsmålet blev drøftet ved udarbejdelsen af de administrative regler som følge af straffuldbyrdelseslovens ikrafttræden. Et fængsel anførte i sit høringssvar, at det burde overvejes, om det var muligt at angive en rettesnor for længden af intervallerne mellem tilsyn af de observationscelleanbragte. Reglerne forblev imidlertid uændrede, netop på grund af risikoen for at udtrykkelige regler herunder med fastlæggelse af maksimum intervaller ville give anledning til, at der ikke blev foretaget en konkret vurdering i den enkelte sag.

Det er herefter direktoratets opfattelse, at der ikke bør fastsættes en øvre grænse for intervallet mellem tilsynene, og at det efter en konkret vurdering vil kunne anses for acceptabelt, at der mellem to tilsyn har været en times mellemrum eller mere.

...”

I en opfølgingsrapport af 19. februar 2002 tog jeg det oplyste til efterretning, herunder at det i konkrete tilfælde efter en konkret vurdering vil kunne være i overensstemmelse med reglerne (nu i bekendtgørelse nr. 384 af 17. maj 2001 og vejledning nr. 90 af 16. maj 2001) at der går en time eller mere mellem tilsyn.

Ud over at orientere Statsfængslet i Nyborg herom, foretager jeg mig ikke mere vedrørende spørgsmålet i relation til min inspektion af Statsfængslet i Nyborg idet der, som nævnt i rapporten, i alle tilfælde på nær ét efter ophør af fikseringen var tilsyn med intervaller på 15 minutter eller derunder.

Ad punkt 6.1.11. Den tidsmæssige udstrækning af anbringelse og fiksering

Jeg anmodede fængslet om en udtalelse om udstrækningen af sikringscelleanbringelserne og fikseringerne i nærmere angivne tilfælde (begge anbringelserne den 15. juni 2000, en anbringelse den 9. juli 2000 og en anbringelse den 25. januar 2001). Jeg henviste i den forbindelse til den i rapporten tidligere nævnte arbejdsgruppes overvejelser og konklusioner.

Direktoratet har i den anledning anført følgende:

” ...

Statsfængslet har oplyst følgende:

I de tilfælde, hvor fiksering har været anvendt i et længere tidsrum, selvom den indsatte i henhold til rapportens ordlyd har forholdt sig roligt, burde det have været noteret, hvorvidt fiksering opretholdes og på hvilket grundlag. Statsfængslet skal beklage, at det således ikke fremgår af rapporterne, om betingelserne for fiksering fortsat er til stede.

I overensstemmelse med statsfængslets praksis om mindst mulig anvendelse af sikringscelle, samt at sikringscelle som udgangspunkt kun anvendes sammen med fiksering, er det usædvanligt, at anbringelsen og fikseringen har udstrækning på op til 11 timer.

Statsfængslet skal beklage, at det ikke konkret er noteret, hvilke overvejelser der har været i anledning af fortsat fiksering i de tilfælde, hvor indsatte i længere perioder har været rolig.

Statsfængslet har som nævnt taget en række konkrete skridt til nærmere at følge udviklingen af sikringscelleanbringelserne og foretage den nødvendige vurdering heraf.

Statsfængslet har ikke nærmere kommenteret de 4 konkrete sager. Direktoratet har telefonisk drøftet de 4 konkrete sager med fængslet og har følgende bemærkninger i den anledning:

Anbringelse i sikringscelle den 15. juni 2000 kl. 22.11:

Det fremgår af sikringscellerapporten, at den indsatte, der blev anbragt i sikringscelle, var anbragt i sikringscellen fra den 15. juni 2000 kl. 22.11 til den 16. juni kl. 9.25. Den indsatte beskrives på observationsarkene som rolig ved alle observationer. Han sover fra kl. 00.40 til kl. 6.15. Fra kl. 6.30 og til kl. 9.25 sover han igen. Herefter udtages han af sikringscellen.

Anbringelse i sikringscelle den 15. juni kl. 22.25:

Det fremgår af sikringscellerapporten og observationsarkene, at den indsatte var anbragt i sikringscelle fra den 15. juni 2002 kl. 22.25 til den 16. juni kl. 6.15. Han beskrives som rolig ved alle observationer. Kl. 22.55 løsner personalet den venstre armrem. Fra kl. 1.15 til kl. 6.15 sover han. Kl. 6.15 bliver fikseringen fjernet, og den indsatte bliver ledsaget til toilettet. Herefter ønsker den indsatte funktionæren 'fortsat god vagt' og lægger sig til at sove. Han sover til kl. 9.12, hvor han udtages af sikringscellen.

Anbringelse i sikringscelle den 9. juli 2000 kl. 21.45:

Det fremgår af rapporterne, at den indsatte var anbragt i sikringscellen fra den 9. juli 2000 kl. 21.50 til den 10. juli kl. 8.30. Den indsatte beskrives ved alle observationer som rolig (eller tilsyneladende rolig), indimellem sovende. Begge armbælter løsnes kl. 22.45, hvor lægen tilser den pågældende.

Anbringelse i sikringscelle den 25. januar 2001:

Det fremgår af rapporterne, at den indsatte var anbragt i sikringscelle fra den 25. januar 2001 kl. 16.15 til den 26. januar kl. 7.50. Anbringelsen blev afbrudt af en transport til hospitalet, idet den indsatte oplyste, at han havde slugt tre gram heroin. Den indsatte kom tilbage til fængslet kl. 20.05. Den indsatte beskrives som råbende og aggressiv indtil kl. 21.15, hvor han falder i søvn. Kl. 22.00 vågner han og råber efter fængselsfunktionæren. Kl. 23.30 beder han om at blive løsnet, hvilket afslås. Fra kl. 1.00 beskrives han som rolig. Kl. 5.20 beder han om at komme ud af sikringscellen, hvilket afslås. Kl. 7.50 udtages han af sikringscelle.

Af "Indstilling om sikringsceller og observationsceller" afgivet af arbejdsgruppen vedrørende anvendelse af sikringscelle i kriminalforsorgens anstalter og arresthuse, november 1992, fremgår det blandt andet at:

'Ophold i såvel observationscelle som sikringscelle og anvendelse af fikseringsmidler må ikke udstrækkes længere end absolut påkrævet, jf. cirkulæreudkastets § 19.

Det vil efter omstændighederne kunne være påkrævet at lade en indsat forblive i **sikrings- eller observationscelle**, uanset at den indsatte er faldet til ro og sover. I en sådan situation vil det kunne være rigtigt at lade den indsatte sove i cellen indtil om morgenen frem for at vække den indsatte og dermed risikere en ny optrapning af situationen. Derimod skal **fiksering** i alle tilfælde bringes til ophør straks, når betingelsen for anvendelsen ikke længere er til stede.'

Direktoratet finder, at det er beklageligt, at den nærmere begrundelse for udstrækningen af sikringscelleanbringelserne ikke fremgår af rapporterne.

Det er direktoratets opfattelse, at der, sådan som de fire konkrete sager er oplyst, ikke har været tilstrækkeligt grundlag for anvendelsen af fikseringsmidlerne i det omfang, det er sket. Direktoratet finder det derfor beklageligt, at der har været anvendt de beskrevne fikseringsmidler i det nævnte omfang, og særlig beklageligt at fikseringsmidlerne ikke i det mindste har været løsnet under søvn, jf. det anførte herom i indstillingen, s. 26: 'Derimod skal **fiksering** i alle tilfælde bringes til ophør straks, når betingelserne for anvendelsen ikke længere er til stede.' Direktoratet har meddelt fængslet dette."

Jeg er enig med direktoratet i at det er beklageligt at der ikke er en nærmere begrundelse for udstrækningen af sikringscelleanbringelserne i de konkrete tilfælde. Jeg er endvidere enig med direktoratet i at der ikke har været tilstrækkeligt grundlag for opretholdelse af fikseringen som sket. Jeg har noteret mig at direktoratet har gjort fængslet bekendt med sin opfattel-

se, og at fængslet har beklaget de manglende notater om overvejelser med hensyn til opretholdelse af fikseringen.

Selv om fængslet ikke har udtalt sig nærmere om den tidsmæssige udstrækning af anbringelserne i de konkrete tilfælde, men alene om manglende notat om opretholdelse af fikseringerne, foretager jeg mig herefter ikke mere vedrørende spørgsmålet om den tidsmæssige udstrækning af anbringelserne i de konkrete tilfælde. Jeg går ud fra at det på grund af de manglende notater ikke har været muligt for fængslet at udtale sig nærmere om de enkelte tilfælde, men jeg henviser også til at ombudsmanden normalt ikke har mulighed for at efterprøve om den tidsmæssige udstrækning af en sikringscelleanbringelse i konkrete tilfælde har været længere end nødvendig.

Jeg har under pkt. 6.1.2. taget det af fængslet oplyste om de tiltag som fængslet har foretaget med henblik på nærmere at følge udviklingen af sikringscelleanbringelserne og foretage den nødvendige vurdering heraf, til efterretning.

Jeg anmodede endvidere fængslet om en udtalelse om den tidsmæssige udstrækning af fikseringerne og omfanget af de anvendte fikseringsmidler i de (øvrige) konkrete sager hvor de indsatte forblev fikserede uanset det forhold at de i perioder, ifølge noteringerne på observationsarkene, var rolige.

Direktoratet har henvist til statsfængslets udtalelse ovenfor idet fængslet har udtalt sig samlet om de to spørgsmål stillet under pkt. 6.1.11. vedrørende den tidsmæssige udstrækning af anbringelse og fiksering.

Direktoratet har herudover anført at direktoratet har noteret sig at der ikke af rapporterne fremgår konkrete begrundelser for de langvarige fikseringer. Direktoratet finder - ligesom fængslet - at det er beklageligt at det i de nævnte tilfælde ikke fremgår af rapporterne om og på hvilket grundlag betingelserne for fiksering fortsat antages at være til stede, efter at de indsatte er observeret rolige. Direktoratet har meddelt fængslet dette.

Jeg er enig med fængslet og direktoratet i at det er beklageligt at det i de nævnte tilfælde ikke fremgår af rapporterne om og på hvilket grundlag betingelserne for fiksering fortsat antoges at være til stede, efter at de indsatte var observeret rolige. Jeg har noteret mig at direktoratet har gjort fængslet bekendt med sin opfattelse.

Heller ikke vedrørende dette forhold foretager jeg mig mere selv om fængslet ikke har udtalt sig om selve udstrækningen af fikseringerne og omfanget af fikseringsmidler i de konkrete tilfælde, men alene har beklaget manglende notater herom. Jeg henviser til det ovenfor anførte om at jeg går ud fra at det på grund af de manglende notater ikke har været muligt for fængslet at udtale sig nærmere om de enkelte tilfælde, og at ombudsmanden normalt ikke har mulighed for at efterprøve om den tidsmæssige udstrækning af – her – fikseringen i konkrete tilfælde har været længere end nødvendig. Det samme gælder omfanget af fikseringsmidler.

Ad punkt 6.1.12.   Kompetenceforhold ved lempelse eller ophør af anbringelsen

Jeg bad om fængslets bemærkninger til at der i et konkret tilfælde (en anbringelse den 18. juli 2000) hverken var underskrift fra en overvagtmaster eller fra institutionslederen. Det fremgik alene ved navn, og ikke tillige ved titel, hvem der havde truffet beslutningen om ophør af anbringelsen.

Fængslet har bl.a. oplyst at det efter praksis er overvagtmaster (i den ny struktur de daglige ledere og deres afdelingsledere) og ledende overvagtmaster og dennes souschef (nu personale- og sikkerhedskonsulenten og dennes souschef), der er bemyndiget til at træffe beslutning om lempelse eller ophør af anbringelser i sikringscelle. Træffes afgørelsen af en person som anstaltslederen har bemyndiget dertil, bør den pågældendes titel fremgå. Fængslet beklager at der i et enkelt tilfælde hverken er underskrift fra en overvagtmaster eller fra institutionslederen. Det er undersøgt og konstateret at beslutningen rent faktisk blev truffet af en overvagtmaster.

Fængslet har samtidig oplyst at det efter de nye retningslinjer altid skal fremgå af rapporten, hvem der har truffet beslutning om lempelse eller ophør, herunder ved angivelse af den pågældendes titel. Endvidere har fængslet i forbindelse med afholdelse af en række interne kurser nærmere beskrevet de kompetencemæssige forhold.

Direktoratet har noteret sig at fængslet har beklaget at der i et enkelt tilfælde hverken var underskrift fra en overvagtimester eller fra institutionens leder, og har herefter henholdt sig til det af fængslet oplyste.

Jeg har noteret mig at afgørelsen i det konkrete tilfælde blev truffet af en overvagtimester der var bemyndiget til at træffe afgørelse om ophør. Jeg har endvidere (ligesom direktoratet) noteret mig at fængslet har beklaget den manglende underskrift i sagen.

Endelig har jeg noteret mig det oplyste om at det efter de nye retningslinjer altid skal fremgå hvem der har truffet beslutning om lempelse eller ophør, herunder med angivelse af titel på den pågældende.

Hvis det ikke af de eventuelle retningslinjer for proceduren for sikringscelleanbringelse og fiksering, som jeg under pkt. 6.1.2. havde anmodet fængslet om at oplyse om fængslet havde fastsat, fremgik hvem der er bemyndiget til at træffe beslutning om ophør af sikringscelleanbringelse, bad jeg fængslet om at oplyse mig om fængslets praksis på området.

Det fremgår af de retningslinjer som fængslet har vedlagt hvem der er bemyndiget til at træffe afgørelse om ophør af anbringelse i observations- og sikringscelle (inspektør, viceinspektør, økonomichef, personale- og sikkerhedschef, dennes souschefer og den ansvarshavende overvagtimester). Direktoratet har noteret sig dette og anført at direktoratet ingen bemærkninger har hertil.

Jeg har ligeledes noteret mig at der i de interne retningslinjer er kompetencebestemmelse (også) vedrørende beslutninger om ophør af anbringelsen. Ligesom direktoratet har jeg ingen bemærkninger hertil.

7. Opfølgning

Jeg beder om at fængslet sender de oplysninger mv. som jeg har bedt om, tilbage gennem Direktoratet for Kriminalforsorgen.

8. Underretning

Denne rapport sendes til Statsfængslet i Nyborg, Direktoratet for Kriminalforsorgen, Folketingets Retsudvalg og de indsatte i statsfængslet.

Inspektionschef
Hans Gammeltoft-Hansen